

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Idrottsämnet i Sverige och USA

En komparativ studie av idrottslärare i Göteborg och Hagerstown, MD

Liza Larsson

Rapportnummer:	VT13-85
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program/kurs:	IDG 350
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2013
Handledare:	Konstantin Kougioumtzis
Examinator:	Magnus Lindwall

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Rapportnummer: VT13-85
Titel: Idrottsämnet i Sverige och USA. En komparativ studie av idrottslärare i Göteborg och Hagerstown, MD.
Författare: Liza Larsson
Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program/kurs: IDG 350
Nivå: Avancerad nivå
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Magnus Lindwall
Antal sidor: 41
Termin/år: Vt 2013
Nyckelord: Idrott och hälsa, komparativ studie, lärare, Sverige, USA

Sammanfattning

De idrottsdidaktiska frågorna *vad*, *hur* och *varför* är något tidigare forskare intresserat sig av. Med en relativt ny skolreform att förhålla sig till krävs det att verksamma lärare i idrott och hälsa reviderar svaren på de idrottsdidaktiska frågorna för att bättre stämma överens med de nationella riktlinjerna i ämnet. Läroplansforskning kopplad till idrottsämnet är ett etablerat forskningsområde såväl nationellt som internationellt. Emellertid saknas det komparativa studier. Syftet med studien är att komparativt undersöka idrottsämnet i Sverige och USA utifrån tre teman. Relationen mellan nationella styrdokument och faktisk undervisning, ämnesdiskurser i idrott och hälsa/physical education samt metodiska former i ämnet. För att samla in data har jag intervjuat fyra stycken verksamma lärare i idrott och hälsa i Sverige och tre verksamma lärare i ämnet Physical Education i Maryland, USA samt observerat deras lektioner i ämnet. Intervjuerna och observationerna resulterade i olikheter mellan länderna gällande relationen mellan nationella styrdokument och faktisk undervisning medan fler likheter gick att urskilja gällande ämnesdiskurser och metodiska former i ämnet. Slutsatserna i denna studie är att svårigheterna kring ämnets utformning i nationella styrdokument tillsammans med synen på våra elever som tänkande, självdrivande och agerande individer borde ses över.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till North Hagerstown High School för att de gav mig möjligheten att förlägga den amerikanska delen av studien på just deras skola. Ett specifikt tack också till de sju lärarna som deltog i studien, ni tog er tid att svara på mina intervjufrågor och lät mig vara en ”fluga på väggen” under många utav era lektioner. Utan er ingen studie. Till sist vill jag också tacka min handledare som trots tidsskillnader och kontinentskillnader alltid givit mig feedback och konstruktiv kritik när jag behövt det som mest.

Tack!

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Syfte	6
Frågeställningar	6
Bakgrund	7
Läroobjekt	7
Förhållandet mellan styrdokument och undervisning	8
Röster om idrottsämnet	9
Teoretiska utgångspunkter	10
Metod	15
Studiens design.....	15
Urval.....	16
Genomförande.....	17
Intervju	17
Observationer av lektioner	18
Forskningsetiska principer.....	19
Studiens tillförlitlighet och kvalitet	20
Resultat.....	20
Diskussion	30
Metoddiskussion.....	30
Resultatdiskussion.....	31
Relationen mellan läroplan och undervisning	31
Ämnesdiskurser	32
Metodiska former	33
Skillnader och likheter.....	34
Slutsatser och implikationer	35
Referenser.....	36
Bilagor.....	38
Bilaga 1	38
Bilaga 2	39
Bilaga 3	40
Bilaga 4	41

Inledning

År 2011 fick skolämnet idrott och hälsa tillsammans med andra ämnen i grundskolan och gymnasieskolan en ny kursplan med nya målsättningar för undervisningen att förhålla sig till, detta genom att Sverige fick nya nationella riktlinjer, en ny skolreform att utgå ifrån samt en ny läroplan att förhålla sig till (Skolverket, 2011). Den nya kursplanen har till uppgift att frambringa bättre förutsättningar för elever att uppnå bättre resultat samt ytterligare tydliggöra för lärare hur verksamheten bör fungera. Den skall också ha en mer lättförståelig struktur och mer konkreta mål vilket skall underlätta för både lärare och elev *Regeringens proposition 2008/09:87*).

Min snart femåriga utbildning till lärare i idrott och hälsa börjar lida mot sitt slut, Diskussionerna om och kring först Lpo94 och senare Lgr11 har nästintill lyst med sin frånvaro. Inte minst har den naturliga omsättningen av läroplanens teori till läraryrkets praktik sällan varit uppe för diskussion. Var skall introduktionen till en av läraryrkets mest fundamentala del ske om inte i utbildningen? Om lärarstudentens utbildning i läroplanen tycks vara knapphändig hur arbetar då verksamma lärare med den? Hur omsätts de idrottsdidaktiska frågorna *vad, hur* och *varför* till praktik och hur ser arbetet ut? Just de idrottsdidaktiska frågorna är något tidigare forskare intresserat sig av och med en relativt ny skolreform att förhålla sig till krävs det att verksamma lärare i idrott och hälsa reviderar svaren på de idrottsdidaktiska frågorna för att bättre stämma överens med de nationella riktlinjerna (Annerstedt, Peitersen & Rønholt, 2001; Larsson & Meckbach, 2012).

Läroplansforskning kopplad till idrottsämnet är ett etablerat forskningsområde såväl nationellt som internationellt. Emellertid saknas det komparativa studier. I komparativ forskning ställs två kulturer mot varandra vilket gör att det inte behövs en normativ ram att jämföra med eftersom de två kulturerna jämförs med varandra. Under de senaste åren har komparativa studier vunnit mark i pedagogiska sammanhang och de kan grovt kategoriseras i typ I-, typ II- och typ III-studier (Chabbott & Elliott, 2003). Typ III-studier är utformade "to bring to light new concepts ... to generally deepen understanding of education as a practice and as a social phenomenon" (Chabbott & Elliott, 2003, s.21). Typ III-studier som tycks vara mindre förekommande, möjliggör djupare analyser eftersom färre nationer fokuseras i relation till storskaliga typ I-studier (t.ex. OECD-studier).

Larsson och Fagrell (2010) beskriver idrott och hälsa med hjälp av tre arenor. Formuleringsarenan handlar om relationen mellan samhälle, utbildning, skola och individ medan implementeringsarenan kopplas till de anvisningar och riktlinjer som framträder i ämnets läroplan. I realiseringsarenan sker sedan ämnets pedagogiska praktik, alltså själva utförandet. Mellan de två sista arenorna finns en diskrepans mellan det tilltänkta och det faktiska och författarna menar att även om läraren har stor frihet att själv utforma sin undervisning är han eller hon praktiskt taget ändå bunden till att arbeta inom den aktuella skolans värdegrund. Även den osynliga pedagogiken och den dolda läroplanen styr elever och

lärare utan att de själva är speciellt medvetna om det, något som kan skapa problem då den existerar i samma arena som den faktiska läroplanen.

Syfte

Det övergripande syftet med studien är att komparativt undersöka idrottsämnet i Sverige och USA utifrån tre teman. Relationen mellan nationella styrdokument och faktisk undervisning, ämnesdiskurser i idrott och hälsa/physical education samt metodiska former i ämnet.

Frågeställningar

Mer specifikt formuleras frågeställningarna enligt följande:

1. Hur uttalar sig lärare om relationen mellan nationella styrdokument och undervisning i Sverige respektive USA?
2. Vilka ämnesdiskurser dominerar ämnet i Sverige respektive USA?
3. Vilka metodiska former kännetecknar ämnet i Sverige respektive USA?
4. Vilka skillnader och/eller likheter finns det mellan Sverige och USA i ovanstående tre teman?

Bakgrund

Följande kapitel utgör studiens bakgrund och behandlar tidigare forskning i ämnet.

Läroobjekt

Våren 2003 gjorde Skolverket den dittills största nationella utvärdering av grundskolan där huvudsyftet var att ge en helhetsbild av måluppfyllelsen i grundskolan (Skolverket, 2005). Studien visade att det viktigaste med ämnet idrott och hälsa för både elever och lärare var att röra på sig och ha roligt följt av att få prova på många idrottsaktiviteter och lära sig samarbeta. När eleverna svarade på frågan om vad de tyckte var minst viktigt med ämnet ansågs tävlingsmomentet vara det. När lärare fick samma fråga var det minst viktigt att lära sig konkurrera, utveckla den kritiska förmågan och tävla. Dessutom präglades ämnet av samarbete genom bollaktiviteter och lekar och idrottsrörelsen som i tidigare läroplaner haft stort inflytande fortfarande påverkar undervisningen. Elevernas inflytande i ämnets innehåll och arbetssätt ansågs vara relativt liten liksom förekomsten av reflektion och diskussion i och om ämnet. Elevernas kunskap om ämnets kursplan ansågs också föga. Ämnet i sig karaktäriseras av fysisk aktivitet och tillsammans med det värderas även positivt och aktivt deltagande högt. De kunskaper flest elever anser att de har lärt sig är att utföra olika idrottsaktiviteter samt att man mår bra av att röra på sig. Avslutningsvis anses frågor om hur elever ska kunna utveckla sina fysiska, psykiska och sociala förmågor samt utvecklingen av en positiv självbild vara viktiga för ämnet i framtiden (Skolverket, 2005).

Jan-Eric Ekberg har i sin studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9 studerat och jämfört ämnets innehåll på tre nivåer; i kursplanen, som kallas för formuleringsarenan, i lärarens tal om ämnet som kallas för transformeringsarenan och i lärandesituationer under lektionstid som kallas realiseringsarenan (Ekberg, 2009). Författaren menar att det i skolämnet idrott och hälsa erbjuds två olika ”ämnen” och att det råder en påtaglig diskrepans mellan å ena sidan formuleringsarenan och å andra sidan transformerings- och realiseringsarenan om vilken kunskap som är värd att förmedla (Ekberg, 2009). Dessutom finns det olika aktörer på varje arena som påverkar ämnet på olika sätt och med olika kraft. Eftersom ämnet inte har ”en förankring i ett akademiskt ämne eller tillgång till en akademisk kultur” (Ekberg, 2009, s.204) och även tycks sakna tydliga läroobjekt blir det upp till de som anser sig ha tolkningsföreträde alternativt makt att bestämma vad som är giltig kunskap att förmedla. Dessa intressenter gör sina val utifrån sitt eget intresse och sin förståelse av respektive arena vilket leder till att ämnet får ett diffust innehåll med riktlinjer öppna för tolkning (Ekberg, 2009).

Ekberg har i sin studie också tittat på graden av förståelse på de tre arenorna och menar att det i kursplanen finns en tydlig inriktning mot hög grad av förståelse (Ekberg, 2009). Samtidigt tonar en annan bild fram i lärarnas utsagor, det centrala för lärarna är låg grad av förståelse vilket även videoobservationerna bekräftar där det som eleverna erbjuds i första hand är upprepningsbar och additiv kunskap (Ekberg, 2009). Även graden av mångtydighet har studerats och Ekberg menar att kursplanen domineras av ett innehåll som betonar hög grad av mångtydighet och där saker som att kunna forma och ge uttryck för fantasi och

improvisatorisk förmåga framhålls (Ekberg 2009). Inte heller här stämmer kursplanens innehåll överens med lärarnas utsagor eller videoobservationerna. I lärarnas utsagor tenderar det centrala att vara låg grad av mångtydighet där den formbestämda och etablerade idrottskulturen kopieras (Ekberg, 2009). Ekberg menar fortsättningsvis att skolämnet idrott och hälsa traditionsenligt är ett ämne med låg grad av mångtydighet och låg grad av förståelse vilket genererar att den undervisning elever idag erbjuds i hög grad endast omfattar ”ett reproducerande av formaliserande idrotter [och] olika former för träning av fysiska kvaliteter (Ekberg, 2009, s.216).

Förhållandet mellan styrdokument och undervisning

Skolans kunskapsuppdrag är en ständigt återkommande fråga idag vilket även Ingrid Carlgren och Ference Marton har lyft fram men i ett bredare perspektiv (Carlgren & Marton, 2000). Författarna menar att dagens styrdokument betonar vikten av att producera och reproducera kunskaper samtidigt som de poängterar att ”det inte är det konkreta innehållet eller stoffet som är det centrala att reproducera utan snarare det indirekta lärandet eller kunnandets kvaliteter” (Carlgren & Marton, 2000, s.215).

Under åren 2000 till 2002 stod idrotts högskolan i Stockholm bakom ett forskningsprojekt med namnet Skolprojektet 2001 vars syfte bland annat var att beskriva ämnet idrott och hälsas dåvarande omfattning, innehåll och upplägg. Björn Sandahl har inom projektet tittat på idrottsämnet i grundskolan och den diskrepans som finns mellan skolans normerande nivå, alltså styrdokument, lagar och förordningar och den faktiska undervisningen (Sandahl, 2002). Författaren menar att vi genom tidigare forskning vet att teori och verklighet skiljer sig åt dock saknas kunskaper om hur själva undervisningen förhåller sig till den normativa nivån och hur förändringar av den normativa nivån påverkar undervisningen. Enligt Sandahl har ”jämförelsen mellan den normativa nivån och den faktiska undervisningen avslöjat att skolans idrottsundervisning i praktiken inte har haft särskilt mycket att göra med läroplanernas innehåll under perioden” (Sandahl, 2002, s.14) och att ett fåtal aktiviteter varit de som dominerat oberoende av hur styrdokument, lagar och förordningar sett ut.

Även Skolinspektionens flygande tillsyn i ämnet idrott och hälsa från 2010 visade att den faktiska undervisningens kopplingar till kursplanen är något problematiska. (Skolinspektionen, 2010). 304 lektioner i årskurs 7-9 granskades och aktiviteter med boll, både bollsporter som basket, innebandy med flera och bollekar var de klart dominerande aktiviteterna vid de besökta lektionerna samtidigt som aktiviteter kopplade till kursplanens hälsoperspektiv aldrig eller väldigt sällan förekom (Skolinspektionen, 2010). Realiseringsarenan domineras av bollspel som aktivitet medan bollspel som begrepp inte finns med i kursplanen. Skolinspektionen menar att flera av kursplanens mål hamnar i skymundan i undervisningen när en aktivitet är så dominant vilket leder till att den bredd som ämnet *bör* innehålla i teorin inte finns praktiken (Skolinspektionen, 2010).

Björn Sandahl skrev inom ramen för Skolprojektet även en avhandling om den normativa och praktiska nivån i grundskolans idrottsundervisning mellan åren 1962 och 2002 (Sandahl,

2005). Avhandlingen utgör den historiska bakgrundteckningen för Skolprojektet och syftar till att förklara likheter och skillnader mellan de två nivåerna samt identifiera de förutsättningar som gäller för ämnet och dess olika nivåer (Sandahl, 2005). Författaren menar att den normativa och praktiska nivån som egentligen borde vara ”två aspekter av samma företeelse” (Sandahl, 2005, s.16) i verkligheten ofta ses som två fenomen med något slags motsatsförhållande till varandra (Sandahl, 2005). Ett av de resultat som framkommer tydligast i studien är att idrottslektionens innehåll allt som oftast styrs av ”den högljudda minoriteten” (Sandahl, 2005, s.279). Idrottsämnet styrs av de idrottsintresserade eleverna och aktiviteterna följer dessa elevers intresse, konsekvenserna blir således fotboll, basket och innebandy i all evinnerlighet (Sandahl, 2005).

Röster om idrottsämnet

Inom ramen för Skolprojektet har även Håkan Larsson skrivit en artikel som syftar till att diskutera hur ämnet faktiskt ser ut, sett genom elevers ögon. I artikeln ges eleverna tolkningsföreträde då författaren menar att det är just eleverna själva som bäst kan svara på frågan om vad ämnet faktiskt *är*, dock poängterar han att tolkningsföreträdet inte innebär att de faktiskt också vet bäst om vad ämnet *bör vara* (Larsson, 2004). Eleverna berättar i studien mycket om de olika aktiviteter man gör i ämnet men de har ofta svårt att säga något om vad de *lärt sig* i ämnet och om vad lärande och kunskap i ämnet idrott och hälsa skulle vara. Författaren menar att lärandet inte framstår som ett nyckelbegrepp i ämnet utan att det snarare är själva görandet som står i centrum. Till skillnad från t.ex. svenska och matematik där eleverna ofta svarade lära sig räkna och skriva på frågan om kunskap som hör ämnet till var läroobjektet i idrott och hälsa mycket svårt att bestämma. I intervjuerna diskuteras även elevinflytande men att döma av elevernas svar handlar deras inflytande snarare om val av aktiviteter än om möjligheten att påverka ämnets innehåll och form (Larsson, 2004).

Det tidigare nämnda skolprojektet innehöll också en lärarstudie där verksamma lärare fick svara på enkäter om hur de ser på undervisningen i idrott och hälsa och hur undervisningen rent praktiskt är utformad. På frågor om viktiga mål för undervisningen i idrott och hälsa svarade övervägande majoriteten av lärarna att ge rekreation, uppleva rörelseglädje och skapa ett bestående intresse för fysisk aktivitet var mycket viktiga mål samtidigt som kravet att uppfylla läroplanen/kursplanens mål inte var lika viktigt (Lundvall, Meckbach & Thedin Jakobsson, 2002). Likt tidigare nämnda studier och avhandlingar visar även denna studie att det är bollspel och bollekar som dominerar undervisningen och på frågan om elevers kompetens i olika moment inom ämnet svarar lärarna att eleverna bäst behärskar bollspel, något som författarna menar är förståeligt då man ofta blir bra på det man ägnar mycket tid åt (Lundvall, Meckbach & Thedin Jakobsson, 2002)

Jane Meckbach, en av författarna till skolprojektets lärarstudie har också skrivit en artikel om lärares reflektioner över ämnet idrott och hälsa i grundskolan. Frågor om undervisning utifrån gällande kursplan och förändringar i ämnet är några utav de frågor som ligger till grund för artikeln. Intervjuer visar att flera lärare anser att uppdraget i ämnet har förändrats i och med införandet av Lpo94, varje elev skall nu nå målen i kursplanen vilket har resulterat i ökad

synlighet vad gäller både betygsnivåer och kursmål (Meckbach, 2004). En annan förändring som lyfts fram är skiftningen från resultat och prestation till process i undervisningen. När det kommer till lärarstil har de flesta lärare svårt att formulera sig när det gäller val av arbetssätt, didaktiska frågor och metoder och ingen av lärarna lyfter fram elevers lärande eller vad som är viktig kunskap i ämnet (Meckbach, 2004). Författaren menar att det finns en viss osäkerhet hos lärarkåren om hur viktigt ämnet är och vilken kunskap som är värd att förmedla. (Meckbach, 2004).

Teoretiska utgångspunkter

För att studera idrottsämnet i Sverige och USA har begreppen idrottspraktikerna, metodiska former och ämnesdiskurser använts. Dessa begrepp utgör studiens teoretiska referensram. I följande kapitel förklaras begreppen var och ett för sig med referenser till aktuell litteratur.

Idrottspraktikerna

Vilken värdegrund vilar idrotten på och hur ser de idrottskulturer ut som barn och unga möter i dagens samhälle? Engström och Redelius har i sin artikel från 2002 skärskådat idrotten och de föreställningar idrotten vilar på. Varför en viss aktivitet utövas får konsekvenser för den enskilde utövaren då föreställningar om kroppen, agerande och kunskap om fysisk aktivitet är starkt betingat med vad som är centralt för själva verksamheten (Engström & Redelius, 2002). Författarna är intresserade av hur själva utövandet av en aktivitet regleras och vad som är en acceptabelt respektive oacceptabelt beteende inom idrottspraktikerna (Engström & Redelius, 2002). Aktiviteten fotboll och logiken bakom den skiljer sig åt på mer än ett plan om man jämför en fotbollsmatch i ett seriesystem med ett kompisgäng som spelar fotboll varje torsdag efter jobbet. Även om det är fotboll som spelas i båda fallen är ”reglerna” för hur man som deltagare skall bete sig och uppföra sig olika. Författarna menar att ”de principer och handlingsmönster som är rådande inom en viss praktik kan vara införlivade utan att individen är medveten om dessa och kan reflektera över dem” (Engström & Redelius, 2002, s.273).

Tävling och rangordning är kanske den mest förekommande idrottspraktik som barn och unga stöter på idag. Den tillämpas ofta inom föreningsidrotten och går ut på att tävla, mäta sig med andra och att rangordnas (Engström & Redelius, 2002). Det handlar om att komma så högt upp i rangordningen som möjligt, gärna snabbast och först och genom att segra. I ett system där själva tävlingsverksamheten och rangordning står i centrum reproduceras medvetet och omedvetet vissa värderingar vilket leder till att barn och ungdomar får en viss uppfattning om sig själva och sin kropp. Kroppen betraktas som ett instrument och den enda utvärdering som görs är den i jämförelse med andra av samma kön där regler för ett korrekt utförande finns och där samarbete och viljan att kämpa värderas högt (Engström & Redelius, 2002).

Idrottspraktiken *fysisk träning* används ibland som synonym till motion och verksamheten domineras av moment där utvecklingen av kroppens fysiska funktionsförmåga och/eller dess utseende står i centrum (Engström & Redelius, 2002). Systematisk träning som påverkar

kroppen, dess funktion och utseende är målet med verksamheten. Bland barn inriktas fysisk träning främst mot att höja den fysiska prestationen för exempelvis kommande tävlingar. I fysisk träning ses kroppen som ett objekt och genom att underkasta sig träning och sträva efter ett vältränat och attraktivt yttre investerar man i sin kropp (Engström & Redelius, 2002).

Den tredje idrottspraktiken är *lek och rekreation* som går ut på att roa utövaren för stunden. Till skillnad från fysisk träning finns här inget investeringstänkande och ingen målstyrighet, leken har inget annat syfte än att den ska vara lustfylld och utan tvång (Engström & Redelius, 2002). I leken skall valfriheten vara stor och en lek upphör att vara lek när utövarna inte längre är roade av aktiviteten. Till idrottspraktiken lek och rekreation hör också kroppsövningar som ”innebär en sinnlig upplevelse av kroppen i rörelse” (Engström & Redelius, 2002, s.278), det kan likväl vara inlines som att gunga eller åka karusell.

Friluftsliv är den idrottspraktiken som skiljer sig ifrån de tidigare nämnda då den har en stark anknytning till naturupplevelser. Färdighet och resultat har ingen direkt betydelse även om fysisk ansträngning och motorisk färdighet ofta är viktiga ingredienser (Engström & Redelius, 2002). Kroppens prestanda står inte längre i centrum utan det gör istället den naturliga miljö där verksamheten utförs, på så sätt har utövarna möjlighet att observera och njuta av naturens skiftningar. I likhet med lek och rekreation skall individens egna upplevelser vara i centrum och valfriheten skall vara stor (Engström & Redelius, 2002).

Idrottspraktiken *fysisk utmaning och äventyr* kopplar vi idag gärna samma med de idrottsaktiviteterna som kallas upplevelsesporter där lusten att få uppleva något häftigt och ovanligt är det viktiga. En genomförd prestation och hur krävande den var räknas som tillgångar (Engström & Redelius, 2002). Det meningsbärande i denna praktik är att ha ett klart definierat mål, att utmana och påfresta kroppen samt att känna att aktiviteten i sig är en upplevelse (Engström & Redelius, 2002).

Den sista idrottspraktiken har författarna valt att kalla *färdighetsinläring*. Färdighetsinläringen ligger till grund för många av de tidigare nämnda idrottspraktikerna eftersom det centrala innehållet i den syftar till att ”genom övning och systematisk träning förbättra den motoriska (idrottsliga) förmågan” (Engström & Redelius, 2002, s.281). I fokus står själva utförandet, den kroppsliga kontrollen och den motoriska skickligheten, det är alltså själva prestationen och inte de fysiska förutsättningarna som värderas. Färdighetsinläring slutar och annan idrottspraktik tar vid då prestationsförmågan inte längre förbättras och/eller när färdigheten blivit automatiserad (Engström & Redelius, 2002).

Metodiska former

I idrottsundervisning finns två olika metoder för att skapa sammanhang mellan syfte och innehåll i undervisningen. I den första går metod och arbetsform hand i hand och innehållet kan vara avgörande för val av metod och vice versa. Den andra metoden har istället idrottsaktiviteten i centrum och valet av metod syftar endast till att utföra aktiviteten på bästa sätt. (Peitersen, 2001). Peitersen har utifrån ovanstående uppfattning beskrivit de metodiska

former lärare i idrott och hälsa har att tillgå när han eller hon skall planera och genomföra undervisningen. De metodiska formerna delas upp i tre kategorier, *sociala former*, *handlingsformer* och *inlärningsformer* (Peitersen, 2001).

Sociala former handlar om hur eleverna organiseras under lektionstid. De fyra olika sociala formerna är lag- och klassorganisation, grupporganisation, partnerorganisation och enskilt arbete. Likt namnen antyder handlar de sociala formerna om antalet elever som arbetar tillsammans och varje form kräver ett speciellt agerande av såväl den undervisande läraren som av elever (Peitersen, 2001).

Den metodiska formen *handlingsformer* delas upp i två undergrupper, handlingsformer för undervisaren och handlingsformer för deltagarna. Undervisarens handlingsformer syftar till att kategorisera på vilket sätt läraren framför information till eleverna, något som kan göras muntligt i form av en instruktion eller praktiskt genom en förevisning eller en demonstration. Efter en instruktion eller demonstration kan exempelvis vägledning följa, något som kan ske i två former, antingen som feedback-information mellan lärare till elev eller som ett samtal mellan elever och lärare som en tvåvägskommunikation (Peitersen, 2001). Utöver dessa tre handlingsformer förekommer även de där läraren ger uppgifter eller bedömer. Den senare kan ske både muntligt/skriftligt eller praktiskt (Peitersen, 2001). Elevernas handlingsformer å andra sidan syftar till att kategorisera *vad* de gör under lektionstid och delas upp i kroppsligt baserade uttrycksformer som att röra sig, öva, träna, prestera och undersöka. Parallellt med de kroppsliga uttrycksformerna förekommer även de muntliga/skriftliga uttrycksformerna som kan vara att eleverna kommer med idéer, avtalar eller diskuterar något, bedömer eller framställer något. Även om uttrycksformerna i detta sammanhang beskrivs som isolerade former sker de normalt i kombination med varandra då de överlappar varandra i många avseenden (Peitersen, 2001).

Den sista metodiska formen handlar om på vilket sätt läraren sätter igång undervisningsprocessen och kallas *inlärningsformer* eller *undervisningsprinciper* (Peitersen, 2001). Hur läraren väljer att se på undervisningsprocessen genererar en viss typ av undervisning och också ett visst typ av handlande hos elever. Det första paret induktivt/deduktivt handlar om på vilket sätt en elev kan få bäst kunskap om något konkret. Arbetar läraren på ett deduktivt sätt ges eleverna ett färdigt koncept som de ska öva och träna på medan om arbetssättet istället är induktivt är det eleverna som själva arbetar med lösningen på konceptet och prövar och utvärderar sitt tillvägagångssätt (Peitersen, 2001). Har man som lärare istället en analytisk/syntetisk eller en del-/helhetssyn på undervisningsprocessen handlar det antingen ”om att dela upp en bestämd komplex händelse i mindre grundläggande beståndsdelar [eller] kunna sätta ihop relevanta informationsdelar till en sammanhängande kunskap som ger ny insikt i en sak” (Peitersen, 2001, s.256). Det formella/funktionella sättet handlar om inlärningsmiljö där funktionell inläring beskrivs som färdighetsträning som utövas i direkt anslutning till de verkliga färdigheterna medan det vid formell inläring handlar om träning som sker utan någon direkt relation till själva tillämpningssituationen (Peitersen, 2001). Det sista paret inlärningsformer är något nyare än de klassiska som tidigare

nämns och handlar om progression/regression där det är lika viktigt att utövaren får utmanas och uppleva gränsupplevelser som det är att utföra något utövaren känner att han/hon behärskar (Peitersen, 2001).

Ämnesdiskurser

I sin doktorsavhandling från 2006 har Mikael Quennerstedt studerat lokala styrdokument i skolämnet idrott och hälsa i grundskolan och identifierat sex olika ämnesdiskurser. De identifierade diskurserna är *Aktivitetsdiskurs*, *Social fostransdiskurs*, *Naturmötesdiskurs*, *Riskdiskurs*, *Hygiendiskurs* samt *Moraliseringsdiskurs* (Quennerstedt, 2006).

Aktivitetsdiskursen är den klart dominerande diskursen i ämnet idrott och hälsa och inom ramen för denna diskurs finns fyra underdiskurser; *Fysiologidiskurs*, *Idrottsdiskurs*, *Motorikdiskurs* samt *Kroppsupplevelsediskurs* som alla delar ett antal kännetecken men också ”går att särskilja som olika diskurser genom de skilda handlingar som befrämjas” (Quennerstedt, 2006, s.116). Den övergripande aktivitetsdiskursen kännetecknas av ett brett utbud av olika aktiviteter, bl.a. bollekar och bollspel, dans, friidrott, gymnastik och vattenlek. Quennerstedt menar att ”det breda utbudet och det aktiva deltagandet [i diskursen] förväntas leda till bestående intresse för rörelseaktiviteter i allmänhet, och ett bestående intresse för rörelseaktiviteter i ett livslångperspektiv (Quennerstedt, 2006, s.119). De tidigare nämnda underdiskurserna faller också in under denna beskrivning men är något mer nischade. I fysiologidiskursen befrämjas aktiviteter som ska utveckla elevernas kunskap om, och deltagande i olika motions- och träningsformer medan idrottsdiskursen innehåller rörelseaktiviteter som är hämtade från idrottsrörelsens utbud där fokusering ligger på ”idrotternas specifika tekniker, färdigheter och taktik” (Quennerstedt, 2006). Den tredje underdiskursen har Quennerstedt valt att identifiera som motorikdiskursen. Motorikdiskursen karaktäriseras av aktiviteter som tränar motoriska kvaliteter och motoriska grundformer. Kroppskontroll, kroppsuppfattning och kroppskänedom är begrepp som kännetecknar denna diskurs. Den sista underdiskursen benämns som kroppsupplevelsediskursen och de viktigaste dragen i denna diskurs är rörelseglädje, lust, spontanitet, estetik och uttrycksfullhet. Det är dimensioner i rörelse som ligger i fokus och aktiviteterna i denna diskurs syftar till att ge eleverna positiva kroppsupplevelser (Quennerstedt, 2006).

Den andra övergripande ämnesdiskursen är *Social fostransdiskurs* där stor vikt läggs vid utveckling av elevernas sociala förmågor och olika sociala kvaliteter i ämnet. Diskursen kännetecknas främst av aktiviteter som syftar till att utveckla goda relationer mellan eleverna och deras samarbetsförmåga men också förmågan och viljan att hjälpa andra elever att utvecklas (Quennerstedt, 2006).

Ämnesdiskursen *Naturmötesdiskurs* har själva naturmötet i fokus och Quennerstedt menar att ”[Naturmötesdiskursen] identifieras och avgränsas utifrån handlingar i naturen. Viktiga drag i diskursen är naturmöten och positiva upplevelser av vistelse i naturen” (Quennerstedt, 2006, s.132). De aktiviteter som främjas är de som främjar kunskapen om just friluftsliv. Olika

friluftstekniker såsom göra upp eld och använda stormkök anses som viktiga (Quennerstedt, 2006).

Riskdiskursen är en diskurs som delvis överlappar *fysiologidiskursen* men den har en tydligare preventiv idé och tydligare koppling till begreppet hälsa. Riskdiskursen handlar främst om förebyggande eller prevention av olika skador. ”I riskdiskursen främjas en verksamhet som handlar om att identifiera, förebygga och hantera olika risker och skador både hos sig själv och hos andra (Quennerstedt, 2006, s.134). Begreppet idrottsskador är vanligt förekommande i diskursen och kunskaper om allsidig uppvärmning och stretching anses viktiga.

I de analyserade texterna har författaren även identifierat en *hygiendiskurs* som kännetecknas av att eleverna ”lär sig grunderna i god personlig hygien och att de lär sig om duschning och ombyte i samband med fysisk aktivitet (Quennerstedt, 2006, s.136). Den sista diskursen som i viss utsträckning kan identifieras i de lokala styrdokumenterna är en *moraliseringsdiskurs* som ofta återfinns som mål eller som betygskriterier. Quennerstedt menar att ”diskursen har drag av att eleverna ska underordna sig läraren som auktoritet, och att det är vissa önskvärda beteenden såsom att komma i tid med rätt utrustning som ska inpräglas hos eleverna” (Quennerstedt, 2006, s.137).

Utöver en identifiering av ämnesdiskurserna har Quennerstedt även tittat på hur vanligt förekommande de olika diskurserna är. Aktivitetsdiskursen är den mest dominerande diskursen och har identifierats i de lokala styrdokumenterna från alla skolor i studien. Det råder alltså en dominans av en aktivitetsdiskurs i dokumenterna, något som syns särskilt tydligt om hänsyn tas till de fyra underdiskurserna där fysiologidiskursen och idrottsdiskursen tycks dominera. Den senare är ofta formulerad med stor detaljrikedom främst i olika innehållsbeskrivningar men författaren menar att ”idrottsdiskursen inte verkar vara lika dominerande som den var i exempelvis 1980 års läroplan” (Quennerstedt, 2006, s.125).

Den sociala fostransdiskursen har identifierats i materialet från flertalet skolor och Quennerstedt menar att ”den formuleras främst i syftes- och målbeskrivningar samt i lokala betygskriterierna för ämnet, och verkar i materialet spela en viktig roll i innehållet (Quennerstedt, 2006, s.131). Även naturmötesdiskursen har identifierats i materialet från flertalet skolor men diskursen har aldrig varit ett dominerande inslag i ämnesinnehållet som exempelvis fysiologi- och idrottsdiskursen har varit (Quennerstedt, 2006). På liknande sätt har riskdiskursen identifierats, inte så ofta förekommande i ämnesinnehållet utan främst i olika målformuleringar och innehållsbeskrivningar. Hygiendiskursen har endast identifierats i liten utsträckning och den identifieringen menar författaren har historiska rötter inom idrottsämnet (Quennerstedt, 2006). Den sista diskursen, moraliseringsdiskursen har endast identifierats i ett fåtal skolor, och då i målformuleringar eller betygskriterier och har egentligen ingen som helst motsvarighet i de centrala kursplanerna eller i de centrala betygskriterierna (Quennerstedt, 2006).

Sammanfattningsvis menar Quennerstedt att aktivitetsdiskursen och social fostransdiskursen får stort utrymme i de lokala styrdokumenterna vilket medför att ”ämnet domineras av ett

innehåll som präglas av ett brett utbud av aktiviteter som kännetecknas av aktivitet, aktivt deltagande och ha roligt genom fysisk aktivitet, där eleverna förväntas vara aktiva i bemärkelsen röra sig. Vidare präglas innehållet också av handlingar som främjar positiva relationer mellan eleverna i termer av samarbete, en god gemenskap och hänsynstagande” (Quennerstedt, 2006, s.140).

I detta kapitel har studiens centrala begrepp definierats och analyserats. I den aktuella studien kommer begreppet idrottspraktiker användas för att kategorisera och beskriva de olika aktiviteter som observeras medan de metodiska formerna syftar till att kartlägga hur elever och lärare handlar och organiserar sig under en aktivitet. Även ämnesdiskurserna kommer att användas som referensram vid intervjuer och observationer.

Metod

Följande avsnitt behandlar studiens design, urval, genomförande, databearbetning och analys, etiska forskningsprinciper samt studiens tillförlitlighet och kvalitet.

Studiens design

I forskningssammanhang brukar man ofta dela metoder i kvantitativa och kvalitativa. Kvantitativa metoder kännetecknas i regel av en större mängd insamlad data, ofta i numerisk form och resultat går inte sällan att generalisera. Kvalitativa studier fokuserar mot djupare information av säregen karaktär och har inga generaliseringsambitioner. Jag har använt mig av kvalitativa metoder därför att jag var ute efter säregen och djup information som inte går att finna med kvantitativa metoder.

Inom ramen för kvalitativa metoder kan data samlas in med hjälp av intervjuer, observationer och fallstudier. Jag har använt mig av intervjuer och observationer för att få tillgång till den information jag önskade. Det finns olika typer av intervjuer, Denscombe (2009) delar upp intervjuer i strukturerade, semistrukturerade och ostrukturerade. Jag har använt mig av semistrukturerade intervjuer där den som blir intervjuad har möjlighet att tala mer utförligt om de ämnen som intervjuare tar upp. En strukturerad intervju valdes bort då intervjusituationen skulle blivit allt för styrd. En helt ostrukturerad intervju valdes också bort då en ostrukturerad intervju kan ge svar som inte alls undersöktes.

Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wägnerud (2007) menar att observationer till fördel kan användas då inblandade parter, i det här fallet lärarna själva, kan ha svårt att se vad som försiggår under en lektion då de själva är mitt up i den. Utöver denna fördel menar de att observationer framgångsrikt också kan användas i kombination med annan datainsamlingsmetod då det finns en diskrepans mellan vad människor säger att de gör och vad som egentligen görs (Esaiasson m.fl. , 2007).

Urval

Gällande urvalet så fanns det tre olika typer av informanter att tillfråga, politiker och makthavare, verksamma lärare eller elever. Politiker och makthavare uteslöts då de trots sin spetskompetens om de nationella riktlinjerna har begränsad uppfattning om vad som sker i klassrummet. Elever uteslöts av den motsatta anledningen, de har visserligen en uppfattning om vad som sker i klassrummet men de har en begränsad uppfattning och vad som händer utanför deras personliga sfär. Verksamma lärare valdes som informanter av den anledningen att de besitter kunskap om vad som faktiskt sker under lektionstid men också syfte och kunskaper om vad de nationella riktlinjerna innehåller.

Kvale och Brinkmann (2009) menar att det finns olika typer av urval, till denna studie valdes *subjektivt urval* vilket betyder att informanterna väljs ut med ett ”specifikt syfte i åtanke och detta syfte återspeglar de utvalda människornas [...] särskilda kvaliteter och deras relevans för undersökningstemat” (Kvale & Brinkmann, 2009, s.37). Vidare användes även en kombination av bekvämlighetsurval och snöbollsurval.

Mitt val av att utgå ifrån kunskapskraven i årskurs 9 samt jämförbarheten till den amerikanska motsvarigheten av ämnet i USA gav studien naturliga begränsningar då de tilltänkta informanterna behövde undervisa årskurs 9 vid tillfället för intervjun. Utifrån dessa premisser kontaktade jag en idrottslärare jag kommit i kontakt med under min lärarutbildning som visade intresse för studien och svarade ja på min förfråga om att delta, vidare kontaktade jag även två av hennes kommunkollegor via kontaktinformation hon försett mig med. Avslutningsvis tog jag även kontakt med en lärare jag lärt känna under min VFU-period, även hon positiv till studien och till att medverka. När det blev dags att ta kontakt med verksamma lärare i Maryland sökte jag information om skolor i området i och kring staden Hagerstown i delstaten då jag under tiden för undersökningen skulle vara bosatt i de centrala delarna av staden. Resultatet av mina efterforskningar blev initialt ett e-mail till de ansvariga rektorerna på fyra närliggande skolor där jag beskrev mitt ärende samt en kort sammanfattning av min studie (se bilaga 1). Efter veckor utan svar lämnades samma sammanfattning till en annan rektor verksam vid en skola för lägre åldrar som lovade kontakta en idrottslärare hon var bekant med. Kort därefter fick jag ett e-mail från en idrottslärare verksam på en av de fyra skolorna jag initialt försökt ta kontakt med. Tillsammans med den idrottsläraren jag fått kontakt med valdes även hans tre lärarkollegor på skolan ut som informanter. Slutligen resulterade urvalsprocessen i fyra idrottslärare i Sverige samt tre idrottslärare i Maryland som alla ställde sig positiva till studien och dess innehåll. Nedan presenteras de sju intervjupersonerna vars namn är fiktiva.

Tabell 1. Intervjupersoner

	Land	Kön	Ålder (år)	Yrkeserfarenhet (år)
Anna	Sverige	Kvinna	36	7
Bengt	Sverige	Man	42	16
Christer	Sverige	Man	40	15

Doris	Sverige	Kvinna	31	6
Erin	USA	Kvinna	29	8
Frank	USA	Man	62	38
Greg	USA	Man	58	34

Genomförande

Genomförandet av studien har skett i två steg, dels en intervju med den aktuella läraren samt tre-fyra observerade lektion som läraren höll i. I vilken ordning dessa två steg utfördes har skiljt sig åt då jag träffat vissa lärare en gång och andra fler gånger. Den första metoden och dess genomförande redovisas enligt Kvale och Brinkmanns (2009) olika stadier i en intervjuundersökning.

Intervju

Författarna (2009) beskriver tre stadier i en undersökning dvs. tematisering, planering och intervju. Tematisering handlar om att ta reda på *vad* det är man vill undersöka och *varför* vilket Kvale och Brinkmann (2009) menar är en av de mest centrala delarna när det kommer till att formulera ett forskningsproblem. Vidare menar han att man måste veta vad målet med något är innan man kan hitta det. Det är alltså viktigt att "identifiera ämnet för en intervjuundersökning och syftet med den för att kunna fatta väl övervägda beslut om vilka metoder som ska användas" (Kvale & Brinkmann, 2009, s.121). Förutom att precisera mitt ämne och mina frågeställningar började jag läsa tidigare forskning i ämnet och fördjupade mig ytterligare i Lgr11 samt den amerikanska motsvarigheten National Standards for Physical Education och även Maryland State Standards for Physical Education för att ytterligare öka min förståelse och kunskap i ämnet

Planeringen menar författarna (2009) handlar om på vilket sätt studiens syfte skall uppfyllas, d.v.s. vilken metod jag skulle använda mig av, vem som hade mest insyn i systemet och utövandet av ämnet och bäst kunde besvara mina frågeställningar. Ganska snabbt ströks både elever och makthavare från listan då jag ansåg de antingen hade för liten förståelse och insyn i vad ämnet egentligen avser (elever) eller för lite förståelse i vad som faktiskt sker i praktiken (politiker och makthavare). Valet föll då på verksamma lärare i ämnet – de med bäst insyn i ämnets nationella riktlinjer och dess faktiska utförande. Som jag tidigare nämnt var visionen från början att intervjua fyra lärare från varje land som hade givit studien totalt åtta intervjuer men efter ett bortfall av en lärare i USA slutade det med totalt sju intervjuer och tillhörande observationer. Gällande antalet intervjupersoner så finns det inget gyllene antal utan det handlar snarare om att "intervjua så många personer som behövs för att ta reda på vad [man] behöver veta" (Kvale & Brinkmann, 2009, s.129) något som även Esaiasson et al. (2007) påpekar genom att råda till att intervjua ett mindre antal samt att ställa antalet intervjuer man har tänkt genomföra i relation till hur mycket arbete man behöver lägga ned på var och en av dem. Det är bättre att genomföra färre antal intervjuer och istället göra en grundlig analys av

dem än att intervjua fler personer och istället hastiga sig förbi analysstadiet på grund av tidsbrist.

Den faktiska process där kunskap produceras benämner Kvale och Brinkmann (2009) *intervju* vilket i denna studie började med en intervjuguide (se bilaga 2 och bilaga 3) där jag som intervjuare skrev ”ett manus som mer eller mindre strängt strukturerar intervjun förlopp” (Kvale & Brinkmann, 2009, s.146). Den intervjuguide som blev resultatet var av en semistrukturerad karaktär vilket kännetecknas av ”en färdig lista med ämnen som ska behandlas och frågor som ska besvaras [dock tillämpas flexibilitet] när det gäller ämnens ordningsföljd” (Denscombe, 2009, s.235) och den som blir intervjuad får lov att utveckla sina tankar och idéer kring de olika ämnen intervjuaren tar upp. Vidare är intervjufrågorna öppett ställda för att intervjupersonen ska få tillfälle att utveckla sin tankar och funderingar kring ämnet (Esaiasson et al. 2007). De tre teman studiens intervjuguide grundades på var frågorna vad, hur och varför. Det första temat avhandlade nationella styrdokument i samband med planering och lektionsinnehåll med fokus på val av aktiviteter, det andra temat innehöll frågor om elevers delaktighet i planeringen av ämnet samt lärares arbetssätt och det sista temat fokuserade på frågor kring ämnets synlighet för eleverna, dokumentation av ämnet samt betyg och bedömning. Själva intervjutillfället arrangerades så att det på bästa sätt skulle passa läraren som blev intervjuad och dennes schema, detta för att skapa vad Denscombe beskriver ”en avslappnad atmosfär där den intervjuade känner sig fri att tala öppet om det ämne som avhandlas” (Denscombe, 2009, s.255). Innan själva intervjun bekräftades även den tidigare tillåtelse alla deltagare givit om att intervjun bandades. Som tillägg informerades deltagarna om att det i färdig skrift inte kommer kunna gå att urskilja vem som sagt vad eller vem deltagarna är i verkligheten eller var de är verksamma.

När varje enskild intervju var genomförd transkriberades intervjun ordagrant men då talspråk ofta skiljer sig ifrån skriftspråk i det avseendet att satser ibland inte avslutas och meningsbyggnad ofta saknas behövdes det talade ordet rekonstrueras så att det blev begripligt (Denscombe, 2009). Vidare menar Denscombe också att intervjuutskriften i mindre forskningsprojekt likt denna studie tenderar till att bara baseras på ord och inte exempelvis uttal och intonation. Viktigt att tänka på är att rådata faktiskt tappas en del av sin innebörd genom att bara ta med det skrivna ordet samt att en del av autenticiteten i materialet också försvinner (Denscombe, 2009). När alla intervjuer var transkriberade och utskrivna började tolkningen av data vilket innehöll kodning av data, kategorisering av koder samt identifiering av teman och samband mellan koder och kategorier vilket Denscombe menar är ”en metod som är tydlig och som i princip kan upprepas av andra forskare” (Denscombe, 2009, s.308).

Observationer av lektioner

Observationer är en bra metod då man vill göra iakttagelser med egna ögon och fånga vad som händer i praktiken. Forskaren behöver vid en observation jämfört med en intervju inte förlita sig på en andrahandskälla utan kan med egna ögon se strukturer och processer som för en informant kan vara svåra att sätta ord på (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007). Denna studiens typ av observation kategoriseras som deltagande observation och

kännetecknas av att ”observatören deltar i de studerade människornas dagliga liv [...] och observerar det som händer, lyssnar till det som sägs och ställer frågor under en viss tidsperiod” (Denscombe, 2009, s.283).

Ett kriterium som bör uppfyllas för att nå god forskning är enligt Esaiasson et al. (2007) att forskningsresultat i största möjliga mån är forskaroberoende, detta betyder att två olika forskare som söker svaret på samma fråga, i stort sett ska komma fram till samma resultat. Hur uppfylls då detta kriterium när det kommer till observationer? Gällande observationer finns det tre saker som anses särskilt viktiga att lägga på minnet, för det första nämns det mänskliga minnets brister vilket resulterar i att det är en omöjlighet att minnas *allt* vid en observation. Minnet är selektivt men därav inte sagt att vad vi glömmer och vad vi kommer ihåg är bestämt av slumpen, det finns nämligen ett mönster i vad varje enskild person kommer ihåg och glömmer. Vidare filtrerar även vårt minne den information som tas emot av våra sinnen, perceptionen är likt minnet också selektiv vilket leder till att vi uppfattar viss information som själva händelsen samtidigt som annan information går oss förbi. Till sist nämns förhöjd perception som ett viktigt fenomen att som forskare vara medveten om. Beroende på en människas sinnestillstånd och tidigare erfarenheter kan vissa saker uppfattas starkare än andra och en för någon obetydlig händelse kan för någon annan ses som något mycket viktigt (Denscombe, 2009).

För att uppfylla dels kriteriet ”intersubjektiv forskning i betydelsen forskaroberoende, genomskinlig och värderingsfri” (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2007, s.24) samt syftet med observationerna utarbetades ett observationsschema (se bilaga 4) utifrån Birger Peitersens begrepp ”metodiska former” (Annerstedt, Peitersen & Rønholt, 2001, s.244) samt Engström och Redelius artikel om idrottpraktiker (Engström & Redelius, 2002). Observationsschemat upprepades efter varje ny aktivitet under lektionen vilket resulterade i att varje aktivitet observerades och utvärderades utifrån dess metodiska former. Användandet av ett observationsschema syftar just till att ”minimera, eventuellt eliminera, de variationer som uppstår i data baserad på individuell perception av händelser och situationer” (Denscombe, 2009, s.274). Trots åtgärder för att stärka metoden finns det en del nackdelar och risker med observationer. Denscombe (2009) menar att observationer bygger på en förenklad verklighet där händelser och beteenden kan kategoriseras och mätas på ett relativt enkelt sätt. Försättningsvis ifrågasätter författaren även observatörens inverkan på den naturliga miljön – är det möjligt att som forskare smälta in i bakgrunden och göra sig praktiskt taget osynlig? Flertalet av nackdelarna med observationer kan dock vägas upp genom att använda sig av metodkombination. Denscombe (2009) beskriver det som en kombination av alternativa tillvägagångssätt som används inom samma projekt. I det här fallet används både intervju och observation som metod vilket syftar till att ge studien ökad träffsäkerhet samt ”ge en mer fullständig och komplett bild av det som studeras (Denscombe, 2009).

Forskningsetiska principer

Vetenskapsrådet menar att det finns fyra krav som måste uppfyllas för att forskning skall vara etisk korrekt (*Vetenskapsrådet*, u.å., s.7-14). Dessa fyra är informationskravet,

Samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren skall informera de inblandade om studies syfte och annan information som kan tänkas viktig, detta gjordes då alla tillfrågade informanter fick information om projektet då de tillfrågades om att medverka. Samtyckeskravet som innebär att deltagarna själva får bestämma över sin medverkan möttes då de tillfrågade lärarna själva fick bestämma om de skulle medverka i studien eller inte och att de när som helst kunde avsluta sin medverkan. Försättningsvis möttes också konfidentialitetskravet, vilket syftar till att konfidentiella personuppgifter inte kommer i orätta händer, genom att det i rapporten av intervjuerna används fingerade namn så att det för läsaren är omöjligt att identifiera vem som sagt vad. Slutligen har även nyttjandekravet uppfyllts, den informationen som givit forskaren får endast användas för forskningsändamål (*Vetenskapsrådet*, u.å., s.7-14)

Studiens tillförlitlighet och kvalitet

Valet av deltagande skolor och antal tillfrågade lärare i studien skulle kunnat ske på andra villkor med eventuellt fler eller andra idrottslärare. Då studien skulle utföras på två olika delar av världen valde jag att intervjua fyra lärare i varje land, totalt alltså åtta stycken verksamma lärare vilket Ryen (2004) menar är rimligt för en studentuppsats där tid oftast sätter gränserna. Tyvärr kunde en av respondenterna i USA inte delta i studien vilket i slutändan resulterade i att studien innehöll sju stycken lärare. Intervjuerna med dessa sju lärare skedde utifrån samma intervjuguide något som vid varje enskild intervju fungerade som en mall för att intervjun skulle se likadan ut för varje lärare. Även observationsschemat fungerade på liknande sätt och såg till att samma saker observerades vid alla lektioner. Intervjuguiden tillsammans med observationsschemat låg till grund för att besvara mina frågeställningar.

Denscombe (2009) menar att tillförlitlighet handlar om hur neutralt ett forskningsinstrument är, alltså om studien skulle ge samma resultat om den utfördes av en annan forskare vid en annan tidpunkt. Min studie gick ut på att fråga sju stycken lärare om idrottsämnet och sedan observera deras lektioner i ämnet. Data har sedan analyserats och jag utgår från att lärarna hade besvarat frågorna på samma sätt även om forskaren var någon annan.

Resultat

Resultatet är uppdelat i två avsnitt. Först kommer enskilda lärares intervjusvar och data från observationer presenteras. Därefter jämförs svenska och amerikanska lärares svar med varandra.

Intervjuer och observationer

Anna

Anna är 36 år och har arbetat som idrottslärare i sju år. De nationella styrdokumenterna använder hon sig av i början av varje termin för att göra en grovplanering i ämnet. Även om Anna och hennes kollegor utgår ifrån kursplanen i idrott och hälsa när de planerar tycker hon att den är svår att förstå sig på och nämner att de oftast tar hjälp av kommentarsmaterialet till

kursplanen eftersom de ”i alla fall är något sånär förståeliga” (Intervju med Anna 2013-04-29). Sin planering beskriver Anna som en typ av tårtplanering där ämnets centrala delar utgör tårtbitarna. Tidigare har hon arbetat med blockplanering där själva aktiviteten har varit i centrum. Exempelvis vecka 3-6 är aktiviteten bollspel, vecka 8-11 gymnastik osv. Under de lektioner som observerades förekom flera olika aktiviteter, de flesta kategoriserades dock under tävling & rangordning, fysisk träning eller lek och rekreation.

Anledningen till att Anna har gått ifrån blockplanering till förmån för tårtplaneringen är att ”eleverna ser idrottsämnet som ett ämne med regelrätt koppling till själva utförandet av olika sporter och en planering med direkta aktiviteter främjar den synen” (Intervju med Anna 2013-04-29), något som Anna vill ta avstånd från. Hon försöker förmedla att olika aktiviteter bara är olika sätt att uppnå målen på och att de i sig inte är av intresse. ”Att Pelle är superduktig i basket, kan alla regler utantill och spelar med de äldre killarna i klubben är för mig ointressant. Basket inom idrott och hälsa är bara en aktivitet av många som kan användas för att lära sig koordinera kroppen eller öva upp sin kondition eller sin finmotorik ” (Intervju med Anna 2013-04-29), något som även bekräftades vid observationerna då Anna flertalet gånger under olika lektioner påpekade för eleverna att målet med lektionerna inte var aktiviteten i sig. Under flertalet observerade lektioner med samma mål använde sig Anna av olika aktiviteter och eleverna tycktes vara vana vid Annas sätt att arbeta. Fokus för eleverna låg ofta vid att öva och undersöka ett visst moment även om en hög aktivitetsgrad också prioriterades. Eleverna arbetade på olika sätt beroende på vilken uppgift de hade, Anna varvade lag- och klassorganisation med partnerarbete. Nämnvärt att påpeka är att eleverna sällan arbetade enskilt.

På frågan om eleverna är delaktiga i planeringen svarar Anna nej. Hon menar att de egentligen inte medverkar i varken terminsplanering eller lektionsplanering men att de ibland får välja uppvärmningsaktivitet för att ”syftet med uppvärmningen kan uppfyllas genom olika typer av aktiviteter och planeringsmässigt spelar det inte så stor roll om jag låter dem välja eller om jag väljer” (Intervju med Anna 2013-04-29). På frågan om hur hon undervisar i idrott och hälsa svarar Anna att hon fokuserar mycket på rörelseglädje och att eleverna ska tycka ämnet är roligt och inte lika mycket på rätt och fel. ”Visst pratar vi om hur man utför en rörelse korrekt men det handlar snarare om det korrekta sättet för kroppen att arbeta för att undvika skador och inte det korrekta sättet att göra en överstegsfint i fotboll” (Intervju med Anna 2013-04-29). Hon vill hellre att eleverna ska prova sig fram och använda sin fantasi än att kopiera en rörelse hon gör utan att behöva tänka. Att eleverna tänker själva och ifrågasätter undervisningen menar Anna är ett kvitto på att hennes sätt att undervisa faktiskt väcker frågor och inte är ett färdighetsämne med resultat och när det kommer till inläring menar Anna att den inläringen som mestadels sker handlar om uppförande, komma i tid, använda skor osv. Vid instruktioner använder hon sig mycket av elever, både i teori och praktik och försöker inte peka ut och korrigerar elever i utförandet utan är noga med att istället guida dem och komma med feedback istället. Även här bekräftades Annas utsaga om sitt arbetssätt under av observationerna.

Något utav det svåraste i ämnet tycker Anna är bedömning, hon menar att det i verkligheten är svårt att bedöma en förmåga och huruvida bra den är, för vad är bra och vad är mindre bra? ”För att bestämma vad som är bra och mindre bra behöver jag sätta det i relation till något annat och det är inte meningen. Elever skall inte bedömas normativt” (Intervju med Anna 2013-04-29). Vidare menar hon att det inte blir lättare att bedöma elever när tiden för dokumentation är så knapp. Det som dokumenteras är ofta vem som gjort något utöver det vanliga eller vem som gjort mindre bra ifrån sig. Inte heller självvärdering blir det så mycket

av berättar Anna, något hon egentligen hade velat göra och lägga mer tid på och hon tror att det hade fungerat om man gör det kontinuerligt så att eleverna förstår att det är viktigt. De underlag som används för att sätta betyg är den fragmentariska dokumentationen, teoretiska prov och ibland filmupptagning. Anna försöker i varje tårtbit få in olika typer av underlag, allt för att kunna göra en så rättvis bedömning som möjligt. Gällande betygssystemet är Anna inte nöjd, det är nytt och inte inarbetat och alldeles för komplicerat. Det som skiljer en betygsnivå från en annan kan vara ett värdeord vilket blir fel eftersom olika lärare har olika preferenser på vad exempelvis relativt väl betyder. Således blir också betygssättningen ett olustigt moment men för Anna handlar det mest om att ha en dialog med eleverna och att de själva förstår varför de får ett visst betyg. Hon menar att det ”hänger mycket ihop med att man som lärare måste vara öppen med vad det är som gäller. Hur ser styrdokumentet i ämnet ut och vad förväntas av dig som elever för att du ska få ett visst betyg. Eleverna måste veta vad det står i styrdokumentet och det är min uppgift att de förstår” (Intervju med Anna 2013-04-29).

Bengt

Bengt är 42 år och har arbetat som idrottslärare i sexton år. Han arbetar med de nationella styrdokumentet när han gör sina pedagogiska planeringar men när enskilda lektioner planeras är det snarare syftet med lektionen som är förankrat i kursplanen och inte varenda del av utförandet. Bengt planerar ofta sin undervisning i sexveckorsperioder där han försöker lägga in saker som måste vara med men också saker som eleverna tycker är roligt och får vara med och bestämma om. Han utgår ifrån att alla moment skall hinnas med under ett år på högstadiet och att de nästkommande två åren innehåller en progression i de olika momenten så att eleverna utvecklas. Moment som ingår i Bengts planering är kondition, olika typer av rörelse, egen planering och genomförande av aktiviteter, hälsa, livräddning, dans och simning. Under tiden för observationerna kategoriserades alla aktiviteter under tävling & rangordning och rörelse till musik. Eleverna hade exempelvis i mindre grupper till uppgift att sätta ihop ett eget dansprogram då de fick prova på att arbeta i grupp och tillsammans komma med idéer och sedan ta beslut och öva för att slutliga visa upp sitt program.

På frågan om eleverna är delaktiga är planeringen svarar han nej men säger att de ibland är med och väljer uppvärmningsaktivitet. Anledningen till att eleverna inte är med och planerar menar Bengt är för att ”de inte kommer att välja utefter innehåll utan bara utefter intresse” (Intervju med Bengt 2013-03-26). I sin undervisning fokuserar Bengt på att eleverna skall ha med sig något när de går ut nian, att de ska känna att det är roligt och viktigt att röra på sig. Han lägger också stor vikt vid att skapa ett bra klimat i gruppen snarare än att lära ut saker korrekt. ”Visst visar jag hur ett kärnkast går till och sen får eleverna testa själva och känna sig för men det är inte så att meningen med idrotten i skolan är att alla ska kunna spela fullfjädrad ungdomshandboll och då ser jag ingen större mening med att ägna stora delar av idrotten åt att slipa på sådana detaljer” (Intervju med Bengt 2013-03-26). När det gäller inläring i ämnet vill Bengt gärna inte se idrottsämnet som ett färdighetsämne där man ska klara av en viss färdighet utan hellre ett övningsämne där man ska öva sig och prova på nya saker och framför allt våga prova på nya saker något som även bekräftades vid observationerna. Det var sällan förekommande att Bengt förevisade ett moment som eleverna sedan kopierade. Han menar fortsättningsvis att han brukar introducera något nytt genom att visa och att eleverna själva sen får prova, ”kanske provar de något helt crazy, men hellre det än att jag står längst fram i salen som en mästrelärare och att de kopierar mig rätt av utan att ens tänka själva” (Intervju med Bengt 2013-03-26).

När det kommer till bedömning och betygsättning i ämnet idrott och hälsa tycker Bengt det är svårt och dåligt utformat. ”I kunskapskraven står det rent krasst att om du inte kan simma så har du ingen möjlighet att få ett betyg i ämnet idrott och hälsa. Istället för en uppmuntring så blir det ju så att de inte kommer till lektionerna alls för i och med att de inte kan simma och inte tänker lära sig simma kan de ändå inte bli godkända” (Intervju med Bengt 2013-03-26). Bengt tycker att idrottsämnet egentligen inte skulle behöva några kunskapskrav. Han tror att eleverna kommer att idrotta ändå och att kunskapskraven i ämnet stjälper mer än de hjälper och motiverar. På frågan om vad det är han bedömer svarar Bengt rörelse, men att bedöma hur väl en elev rör sig och sedan betygsätta det är det svåra vilket ofta generar olust när det är dags för betygssättning. Den dokumentation han för är fragmentariska bitar av hur eleverna genomför ett moment, skriftliga prov och ibland även videoupptagning av vissa moment. Fortsättningsvis menar Bengt att kunskapskraven i ämnet är allt för svåra att tyda, både för eleverna och för honom som lärare vilket har lett till att han inte använder sig av exempelvis självvärdering. ”De kan ju exempelvis gå in i unikum och skriva vilket betyg de tycker att de är värda i dans t.ex. Men det blir ju ganska oväsentligt då de inte vet vad det betyder att ha relativt väl taktkänsla. Vem vet det egentligen?” (Intervju med Bengt 2013-03-26). Bengt menar också att styrdokumentet är alldeles för komplicerade för eleverna att förstå. ”Visst visar jag styrdokumentet och försöker gå igenom kunskapskraven med eleverna vid terminsstart men det är svårt. Hälften är inte intresserade och hälften förstår inte och det är väl egentligen inte så konstigt när vi lärare har svårt att förstå vad som menas med relativt väl osv” (Intervju med Bengt 2013-03-26).

Christer

Christer är 40 år och har arbetat som idrottslärare i 15 år. Hans planering i ämnet har inte längre så mycket förankring i styrdokumentet. Eftersom Christer har jobbat som idrottslärare i 15 år säger han sig veta vad som fungerar bäst och hur ämnet ska se ut för att eleverna ska lära sig så mycket som möjligt om olika idrotter. Hans terminsplanering innehåller i årskurs 7 och 8 en ”utedel” och en ”innedel” där orientering, bollspel, bollekar och friidrott är aktiviteter som hör utedelen till och bollsporter, nätspel, simning, dans och gymnastik hör inledningen till. I årskurs 9 finns även elevernas egna lektioner med som en del i terminsplaneringen. Oftast fylls stor del av vårterminen i årskurs 9 av elevernas egna lektioner. Utöver elevernas egna lektionsplaneringar i årskurs 9 är de sällan med och planerar. Christer menar att ”eleverna saknar de djupgående kunskaper som krävs för att kunna vara med och planera undervisningen i ämnet” (Intervju med Christer 2013-03-29). Under tiden för observationerna kategoriserades de flesta aktiviteterna under tävling & rangordning och färdighetsträning vilket Christer även bekräftade under intervjun. Han arbetar mycket med inläring eftersom ”idrotten i skolan bygger på olika sporter och för att förstå och kunna utvecklas måste man veta vilka byggstenar de vilar på och hur de utförs. Exempelvis hur man kastar en boll korrekt eller hur man gör en kullerbytta eller vilka tecken som betyder vad i orientering” (Intervju med Christer 2013-03-29). Han brukar först visa hur ett moment går till och sedan får eleverna själva försöka prova på. Under tiden går Christer runt till var och en av eleverna för att ge lite personlig feedback. Sedan utförs ofta momentet i en matchsituation eller liknande för att eleverna inte bara ska lära sig momentet isolerat. Precis som Christer själv nämnde vid intervjun så visade observationerna att klasserna han undervisade brukar vara organiserade som helklass till en början för att sedan arbeta enskilt och öva och träna på ett

specifikt moment. Eleverna organiseras sedan i lag och deras färdigheter i det specifika momentet testas.

När det kommer till bedömning menar Christer att eleverna bedöms utifrån hur väl de utför olika moment. Detta dokumenteras ofta genom korta anteckningar, ibland på papper och ibland bara i huvudet på Christer själv men också genom skriftliga prov och inlämningar. Eleverna värderar sällan sig själva då Christer tycker att de kan alldeles för lite om hur de ska värdera sig själva. ”Jag har försökt använda självvärdering tidigare men det fungerar inte. De elever som jag vet är duktiga brukar ha ganska bra självinsikt men många skattar sig själva som bra eller mycket bra trots att jag vet att de enligt kunskapskraven inte är det” (Intervju med Christer 2013-03-29). Kunskapskraven i sig är något Christer inte är nöjd med. Han menar att de är för svåra att tyda både för honom och för eleverna och att det i slutändan ändå inte blir någon skillnad från det tidigare betygssystemet med tre nivåer. Han säger sig arbeta på samma sätt nu som tidigare och att dagens A för honom motsvarar ett MVG, dagens C motsvarar ett VG och dagens E motsvarar ett G. ”VG+ blir ju ett B och G+ blir ett D. Den egentliga skillnaden blir ju för eleverna som i sitt slutbetyg kan se hela betygsskalan. Tidigare var syntes ju aldrig ett G+ eller ett VG+. Det stod ju bara G eller VG i betyget” (Intervju med Christer 2013-03-29). Själva betygssättningen menar Christer alltid är ett orosmoment. ”Eleverna har ofta väldigt svårt att se varför de fått ett visst betyg, eller snarare varför de inte fått ett högre betyg. Det blir mycket diskussioner om betyg vilket jag kan tycka är jobbigt” (Intervju med Christer 2013-03-29).

Doris

Doris är 31 år och har arbetat som idrottslärare i sex år. Hon använder de nationella styrdokumenterna mycket i sin planering. Både när hon gör en överskådlig terminsplanering och när hon gör enskilda lektionsplaneringar. Hennes terminsplanering är uppdelad i block så att eleverna fokuserar på en idrott i taget. Doris menar att det är svårt att få med allt som står i styrdokumenterna under en termin och försöker istället få med så mycket som möjligt under ett skolår för att sedan bygga på och utmana med svårare saker under nästkommande år. De moment hon nämner som viktiga och som alltid finns med under ett skolår är orientering, bollspel, nätspel, dans, simning, gymnastik, friidrott, kondition och uteaktiviteter. Sedan är hon noga med att påpeka hon att hon inte alltid håller sig till planeringen. ”Kommer elever med förslag till en aktivitet eller om de brinner för en viss sak frångår jag gärna från min planering och låter eleverna vara med och bestämma, ofta brukar eleverna också då få ta på sig rollen som ledare vilket jag tycker är ett bra och naturligt sätt för dem att visa sina ledaregenskaper” (Intervju med Doris 2013-03-14). Några gånger under de observerade lektionerna frångick Doris sin planering till fördel för en elev, där elev fick agera undervisaren och Doris själv blev ”elev”. De aktiviteter Doris använde under lektionerna kategoriserades under tävling & rangordning, fysisk träning och rörelse & koncentration.

Doris försöker arbeta med att alla elever deltar och försöker göra så gott de kan. Hon menar att mycket av problemen på idrotten handlar om attityd och klimat. ”Många elever vill inte vara med på idrotten av olika anledningar, de känner sig utsatta och vill inte misslyckas. Jag försöker jobba mycket med klimatet i idrottssalen och förmedla att vara bäst inte är det som räknas utan snarare att göra sitt bästa” (Intervju med Doris 2013-03-14). Doris menar att hon försöker se idrott och hälsa som ett smörgåsbord för eleverna. Målet är inte att de ska hoppa

längst i längdhopp eller göra flest mål i fotboll utan målet är att de ska veta och ha provat på hur längdhopp fungerar, hur man skjuter en fotboll eller spelar badminton osv. Inläring för Doris är inte så viktigt utan snarare att de får prova på att använda sin kropp till olika saker. De instruktioner hon ger eleverna handlar mycket om hur den färdiga produkten ser ut och sen hur man kan bryta ner den till mindre delar som man kan öva på och sedan försöka sätta ihop dem till den färdiga produkten igen. Eleverna arbetar ofta två och två då de övar för att kunna ge varandra feedback och vara varandras ögon medan lag- och klassorganisation annars är det mest förekommande sättet att organisera eleverna.

När det kommer till bedömning fokuserar Doris mycket på personlig utveckling, något hon tycker är viktigt att eleverna själva är medvetna om. Hon använder sig av självvärdering i kombination med egen dokumentation och tillsammans med eleverna samtalar hon mycket om att självvärdering endast handlar om ett utförande och inte om ens person. ”Jag tror många människor har svårt att värdera sig själva eftersom man lätt ger sig själv en stämpel utifrån sin egen värdering. En självvärdering av mina gymnastiska färdigheter handlar inte om vem jag är som person” (Intervju med Doris 2013-03-14). Utöver elevernas självvärdering och egna anteckningar används ibland videoupptagning som dokumentation, detta används främst för att eleverna ska få möjligheten se sig själva i rörelse och kunna utvärdera sig själva. Dessa underlag används sedan för betygssättning och Doris menar att ”betygssättningen inte alls känns så jobbig. Visst har jag valt ett ganska tidskrävande sätt att bedriva bedömning men det leder till att de flesta elever redan vet vilket betyg de kommer att få för att de är medvetna om hur de har presterat” (Intervju med Doris 2013-03-14). Även om Doris tycks ha hittat ett fungerande sätt att bedöma och betygssätta elever menar hon att de nya kunskapskraven i ämnet är allt för svåra att tyda och svåra att få någon mening i. ”Jag har många gånger svårt att förstå vissa formuleringar. Hur svårt är det inte för eleverna då? Vi har visserligen försökt att förenkla styrdokumentet så att eleverna ska förstå men det som vi förmedlar i slutändan är ju bara vår tolkning (Intervju med Doris 2013-03-14).

Erin

Erin är 29 år och har arbetat som idrottslärare i åtta år. Hon baserar all sin undervisning på de nationella styrdokumentet men brukar i första hand planera sin undervisning utifrån vilken typ av aktivitet eleverna ska hålla på med. I början av varje termin gör hon en grovplanering i ämnet som består av ett tidschema där hon markerar när under terminen de olika aktiviteterna kommer att äga rum och vilka aktiviteter som kommer att vara i samma betygperiod. Själva lektionsplaneringarna gör hon färdigt ungefär en månad innan aktiviteten startar. När det kommer till frågan om vilka teman hon använder i sin lektionsplanering svarar hon att ungefär 90 % av aktiviteterna klassas som lagsporter att de resterande 10 % utgör olika former av tester som genomförs innan terminen startar samt eventuellt team-building aktiviteter för att stärka lagkänslan i klassen. Precis som Erin själv vidrört innehåller hennes undervisning mycket tävling- & färdighetsaktiviteter och fokus ligger på färdigheten.

Eleverna som Erin undervisar är inte med och planerar lektioner, anledningen till det sägs vara att det ”skulle ta allt för lång tid och som ämnet ser ut idag behövs den tiden för att hålla eleverna fysiskt aktiva, inte planera saker de egentligen inte har något vetskap om” (Intervju med Erin 2013-04-11). Eleverna är inte heller särskilt bekanta med de nationella styrdokumentet i ämnet, anledningen till det sägs åter igen vara bristen på tid. Erins sätt att undervisa fokuserar mycket på själva utförandet av de olika sporterna vilket hon tror bidrar till att eleverna tycker att det är roligt och väljer att fortsätta med även utanför hennes lektioner. Hon menar att hennes uppgift som idrottslärare är att ”försöka få eleverna aktiva genom hela livet” (Intervju med Erin 2013-04-11) och att de lär sig fördelarna med fysisk

aktivitet. När det kommer till inläring i ämnet menar hon att idrottsämnet i sig har dålig status i det amerikanska skolsystemet vilket bidrar till att fokus inte ligger på inläring utan snarare på tiden eleverna är fysiskt aktiva. ”Att eleverna lär sig att utföra ett baseball-kast korrekt är viktigt så länge det inte blir viktigare än att de konstant rör på sig under tiden de lär sig kastet. En idrottslektion skulle exempelvis aldrig kunna genomföras teoretiskt eftersom så stort fokus ligger på att eleverna ska röra på sig hela tiden” (Intervju med Erin 2013-04-11). Även om själva utförandet av exempelvis ett baseball-kast eller en mottagning i lacrosse ses som viktigt försöker Erin ge så korta instruktioner hon kan för att eleverna ska prova själva och vara aktiva så stor del av lektionen som möjligt.

När det kommer till bedömning tycker Erin det är något som utnyttjas dåligt i idrottsämnet, oftast för att tiden är för knapp. Eleverna bedöms på närvaro och prestation, den bedömningen som görs under tiden eleverna är aktiva brukar bara bli fragmentariska delar av matchsekvenser. Vem gjorde mål, vem var ”aktiv” i spelet eller vem arbetade bra defensivt är exempel på den bedömning Erin brukar hinna med att anteckna. På frågan om självutvärdering svarar Erin att det skulle kunna vara ett bra redskap att använda men att de elever hon undervisar inte är mogna nog att utvärdera sig själva. De betyg som sätts i slutet av varje betygperiod baseras på elevernas grad av närvaro och deltagande och på deras testresultat på det teoretiska provet som följer efter varje aktivitet. Betygssystemet tycker Erin är enkelt och vållar oftast inga problem. Elevernas poäng räknas om till procent och nivåerna för varje enskilt betyg är bestämt sedan innan. ”Har en elev 94 % och gränsen för ett A går vid 95 % så blir det ett B i betyg. 94 är alltid mindre än 95” (Intervju med Erin 2013-04-11).

Frank

Frank är 62 år och har arbetat som idrottslärare i 38 år. Han använder sällan de nationella styrdokumenterna vid planering, ”jag har jobbat så länge nu, det sitter i ryggmärgen och jag tänker inte hålla på att ändra en fungerande planering” (Intervju med Frank 2013-04-15). De enskilda lektionsplaneringarna har han sparat sen tidigare år och eftersom aktiviteterna är samma från år till år behöver han inte heller ändra lektionsplaneringarna. Det övergripande temat för aktiviteterna är sport och eventuella justeringar i lektionsplaneringarna brukar ha med väder och vind att göra och väldigt sällan med själva upplägget av lektionen.

Frank diskuterar inte de nationella styrdokumenterna med eleverna och de är inte heller med och planerar lektioner förutom i slutet av varje termin då eleverna får lägga upp egna träningspass och genomföra. Antalet lektioner eleverna själva skall planera och genomföra har att göra med hur många dagars undervisning de missat under terminen pga. vädret. Frank beskriver sig själv och sitt sätt att undervisa som väldigt strukturerat och när det kommer till inläring i ämnet påpekar han att inläring i ämnet skall vara en livslång lärande process och inte bara har med ämnet att göra utan om ett fysiskt liv i allmänhet. Frank är också väldigt strukturerad när det kommer till att instruera elever, något han gör gärna och mycket. ”För mig handlar det mycket om min professionalitet, jag som lärare ska lära ut vissa saker och det är viktigt att de lär sig på rätt sätt. De flesta elever lär sig bäst genom att se och lära och sen prova själva” (Intervju med Frank 2013-04-15). Detta sätt att beskriva sitt sätt att undervisa bekräftar resultaten av observationerna där Frank allt som oftast gav en praktisk förevisning som eleverna själva sedan skulle klara av.

När det kommer till bedömning anser Frank att det endast skall användas för att motivera eleverna. Dokumentationen han utför varje dag baseras på närvaro och utförande. När det är

dags för betygssättning baseras dem på närvaro, förbättring, kunskap och utförande. ”Eftersom vi har en och samma aktivitet i ett par veckor finns det mycket utrymme för elever att förbättra sin förmåga och de som inte utvecklas är ofta de som inte närvarar, försöker eller tar till sig den kunskap som jag förmedlar” (Intervju med Frank 2013-04-15). Självvärdering är inte något Frank kan tänka sig att använda i sin undervisning. Han anser att det skulle ta för lång tid att genomföra och han ställer sig även skeptiskt till hur resultatet av självvärderingarna skulle bli då han tycker att eleverna han undervisar är alldeles för omogna och inte kan värdera sin egen förmåga korrekt. Själva betygssystemet som helhet tycker Frank är rättvist och bra. Det är enkelt att förstå och behandlar alla elever lika.

Observationerna av Franks lektioner gav en liknande bild som den han själv beskrev vid intervjun. Det läggs mycket energi på att eleverna hela tiden skall röra på sig, vad de sedan är gör är inte primärt. Tävlings & rangordning och prestation värderades alltid högst och tävlingsmomentet genomsyrade hela undervisningen.

Greg

Greg är 58 år och har arbetat som idrottslärare i 34 år, tidigare använde han de nationella styrdokumenterna vid lektionsplanering men då han undervisar i många år använder han inte några styrdokument speciellt aktivt längre, ”mina lektioner är sedan länge planerade. Jag har undervisar i 34 år så jag vet vilken progression jag vill ha i varje aktivitet och vilket upplägg som är mest gynnsamt” (Intervju med Greg 2013-04-22). Hans aktivitetsupplägg är huvudsakligen grundat i lagsporter men även bordtennis, tennis och badminton förekommer vilket medför att alla Gregs aktiviteter klassificeras under tävling & rangordning med inslag av färdighetsträning och fysisk träning. Att eleverna skulle vara med och planera lektioner ser han i dagsläget som en omöjlighet. För lite tid och omogna elever sägs vara anledningen.

Sitt sätt att undervisa beskriver Greg som en blandning mellan att demonstrera och förklara. När han undervisar brukar han först visa hur exempelvis ett korrekt kärnkast ser ut, sedan bryter han ner kärnkastet till mindre delar som eleverna får lov att testa på. Sedan används helheten, i det här fallet kärnkastet i en matchsituation. Inläring i ämnet idrott och hälsa är något Greg tycker är viktigt, ”det korrekta genomförandet av en färdighet har mycket att göra med själva sporten då det egentligen är en viss samling färdigheter som utgör en sport” (Intervju med Greg 2013-04-22). Även om färdigheter tycks vara en viktig del av ämnet för Greg framhåller han också hur viktigt det är för honom att alla elever verkligen försöker och gör sitt bästa i alla situationer. När det kommer till att instruera och informera elever försöker Greg organisera klassen så att alla kan se och följa honom och de som själva väljer att inte vara med på genomgångar får stå sitt kast, ”de som inte lyssnar, eller i alla fall väljer att inte lyssnar brukar jag ignorera. Jag har en genomgång en gång och det är faktiskt upp till var och en att man tar tillfället i akt och lyssnar” (Intervju med Greg 2013-04-22).

Greg bedömer eleverna efter deras fysiska kondition och färdighet, närvaro, samarbetsförmåga, sociala förmåga samt de sportspecifika kunskaper han vill att de ska ha med sig efter varje aktivitet. Exempel på dessa kunskaper kan vara sportens historiska bakgrund, regler, strategier osv. Han tycker det är viktigt att eleverna ska kunna fungera i sportsliga sammanhang och för att kunna göra det behöver man veta hur olika sporter fungerar och vilka skrivna och oskrivna regler som finns i sportens värld. Den dokumentation han använder sig av är dagliga anteckningar om närvaro och vem som gjorde bra/mindre bra ifrån sig. Inte heller Greg använder sig av självvärdering, han tycker att eleverna är alldeles

för omogna och oärliga med sina resultat för att han skall kunna använda sig av det som dokumentation. Själva betygssystemet tycker Greg är bra, det är något han är van vid vilket gör det effektivt och tidssparande så att han istället för att sitta och knappa in resultat dagarna i ända kan interagera med eleverna och skapa en relation med var och en och på så sätt få eleverna att känna sig mer bekväma i ämnet.

Komparativ del

I den komparativa delen kommer svaren från lärare i Sverige och svaren från lärare i USA att presenteras. Den avslutande delen ställer svaren i relation till varandra.

Lärare i Sverige

I svaren som de svenska lärarna gett finns både likheter och skillnader gällande allt från styrdokument till planering och genomförande.

Gällande styrdokumentet beskriver alla fyra den nya kursplanen som svår att förstå. Även kunskapskraven verkar vara något både elever och lärare har svårt att tyda vilket genererar i att det blir svårt att veta hur bedömningen i ämnet ska gå till. Christer menar att skillnaden mellan det tidigare treskaliga betygssystemet och dagens femskaliga inte är särskilt stor men att de nya kunskapskraven har gett betygen fler nyanser som också syns i slutbetyget. Anna däremot menar att de nya kunskapskraven späder på normativiteten och att värdeorden ”bra” och relativt bra” endast får innebörd om de sätts i relation till varandra – något hon är mycket negativt inställd till. Hon menar att en elevs prestation aldrig ska behöva sättas i relation till en annan elevs prestation för att kunna bedömas. Bengt är av en annan åsikt och anser att kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa borde slopas. Han menar att de idag inte fyller sin funktion utan sorterar bort de elever som behöver skolidrotten mest.

När det kommer till planering arbetar Christer, Bengt och Doris liknande, de arbetar med en sport i taget medan Anna har valt att fokusera på kursplanens centrala innehåll. Istället för att ställa aktiviteten i centrum försöker Anna visa att själva aktiviteten i sig bara är ett av många sätt att nå kursplanens centrala innehåll på och att målet med ämnet idrott och hälsa inte är att eleverna ska bli proffs i någon sport. Synen på inläring i ämnet skiljer sig också åt, Christer menar att inläring är primärt för ämnet. För honom bygger idrott och hälsa på olika sporter och dess korrekta utförande. Anna, Bengt och Doris är av en annan åsikt och menar att det primära med idrottsämnet inte är att kunna utföra saker så korrekt som möjligt utan att våga prova på att utföra olika saker.

Lärare i USA

Hos de amerikanska lärarna finns mycket likheter och sättet de arbetar påminner mycket om varandra.

Gällande de nationella styrdokumentet tycks ingen problematik finnas även om både Frank och Greg menar att det var längesedan de aktivt använde några styrdokument när de planerade. De verkar inte heller ha någon problematik med betygssystemet som Greg anser vara både enkelt och effektivt. Erin menar att det inte finns några tveksamheter i betygssystemet eftersom det baseras på en matematisk uträkning av elevernas personliga poäng.

När det kommer till själva genomförandet av lektioner svarar alla tre enhetligt att fokus ligger på att eleverna skall vara fysiskt aktiva och dokumentationen som förs och senare ligger till grund för elevernas betyg handlar mycket om hur vältränade eleverna är, vilken fysisk standard de har och hur bra de presterar. Något som i likhet med betygssystemet går att mäta ganska enkelt. Även synen på inläring i ämnet delar de tre lärarna och de menar att ett korrekt utförande av exempelvis ett kast i basket är en stor del av sporten basket. Erin påpekar dock att det korrekta utförandet inte är viktigare än att eleverna är fysiskt aktiva, det är alltid undervisningen kärna.

Gemensamt för både Greg, Erin och Frank är att eleverna blir serverade ett färdigt koncept som de ska lära sig från grunden och utvecklas i som i sin tur sedan skall mätas och bedömas utifrån ett poängsystem där korrekt utförda färdigheter är kvittot på framgång. Eleverna är inte med själva och planerar undervisningen och anledningen sägs vara tidsbrist och omogenhet.

Sverige vs USA

Följande tabell visar övergripligt lärarnas svar kring tre teman, styrdokument, ämnesdiskurser och handlingsmönster i idrottsämnet.

Tabell 2. Svar från intervjupersoner

		Styrdokument	Ämnesdiskurser	Handlingsmönster
SWE	Anna	Svåra att förstå sig på	Tårtplanering, centralt innehåll	Instruktioner, elever provar själva/kommer med idéer
SWE	Bengt	Dåligt uformade	Blockplanering, aktivitetsdiskurs	Instruktioner, elever provar själva/kommer med idéer
SWE	Christer	Till viss del svåra att tyda	Blockplanering, sport/aktivitetsdiskurs	Instruktion/demonstration, elever kopierar
SWE	Doris	Svårbegripliga	Blockplanering, aktivitetsdiskurs	Instruktioner, elever provar själva/kommer med idéer
USA	Erin	Ingen problematik	Blockplanering, sport/aktivitetsdiskurs	Instruktion/demonstration, elever kopierar och presterar
USA	Frank	Enkla	Blockplanering, sport/aktivitetsdiskurs	Instruktion/demonstration, elever kopierar och presterar
USA	Greg	Effektiva	Blockplanering, sport/aktivitetsdiskurs	Instruktion/demonstration, elever kopierar och presterar

Ur tabellen går det att utläsa en viss enighet hos de svenska lärarna. Styrdokumentet i ämnet är svåra att begripa något som de amerikanska lärarna inte alls tycks känna igen. Deras styrdokument lämnar snarare litet utrymme för tolkning och beskrivs som effektiva och enkla

att förstå. Gällande ämnesdiskurser går det att utläsa liknande drag hos sex av sju lärare. Både idrott och hälsa och den amerikanska motsvarigheten domineras av aktivitetsdiskursen även om andra diskurser också förekommer i viss mån. Den som sticker ut i det här avseendet är Anna som i sin undervisning försöker flytta fokus från själva aktiviteten och istället använda sig av ämnets centrala innehåll. Visserligen visar observationerna att Annas lektioner också domineras av aktivitetsdiskursen men ur ett annat perspektiv. Instruktioner tycks vara ämnets kärna när det kommer till vilket handlingsmönster som är mest förekommande. Dock skiljer sig arbetssätten i Sverige och USA åt på fler sätt. Lärarna i Sverige inleder oftast med instruktioner om lektionens syfte och upplägg för att sedan låta eleverna själva komma med idéer om hur själva utförandet skall gå till. I USA inleds lektionen med instruktioner och sedan demonstrerar läraren hur en viss handling skall gå till. Elevernas uppgift är sedan att så korrekt som möjligt utföra handlingen exakt likadant som läraren demonstrerat.

Diskussion

Följande avsnitt är indelat i tre delar där den första delen avser diskutera metoden, dess eventuella svagheter och svårigheter men också styrkor och hur de kan ha påverkat resultatet. Den andra delen syftar till att ”knyta ihop säcken” genom att diskutera studiens resultat i relation till tidigare forskning och teoretisk referensram. Avsnittet avslutas med slutsatser och implikationer där huvudresultaten och deras betydelse presenteras tillsammans med rekommendationer för framtida forskning.

Metoddiskussion

Syftet med denna studie är att komparativt undersöka idrottsämnet i Sverige och USA. Vilka likheter och skillnader finns och vad kan vi lära av varandra genom att sätta två kulturer och två olika sätt att undervisa i ämnet bredvid varandra? Utifrån detta syfte har jag valt att 1) utforska hur lärare i ämnet idrott och hälsa och lärare i det motsvarande ämnet physical education tänker, planerar och genomför sin undervisning och att 2) jämföra de olika lärarnas svar.

Studien beskriver hur lärare i idrott och hälsa och lärare i ämnet physical education ser på ämnet utifrån nationella styrdokument, hur de genomför planering, undervisning och bedömning i ämnet och hur ämnets visibilitet ser ut. Jag skulle kunna ha intervjuat helt andra lärare i idrott och hälsa alternativt physical education och då troligtvis fått ytterligare data att analysera. De intervjuade lärarna i USA var alla verksamma på samma skola vilket inte är optimalt för att en studie skall uppnå teoretisk mättnad på relevant information (Esaiasson m.fl., 2007) men de hade ändå relevant information att dela med sig av och deras åsikter gick stundtals vida isär.

Studiens styrka ligger i att två olika metoder har använts och vid flera tillfällen har det som sagts under en intervju även bekräftats vid senare observationer och vice versa. Att använda en metod för att ”bekräfta” en annan kallas triangulering. Användning av triangulering kräver mer förarbete och mer tid för analys något jag tycker mig ha haft. I förarbetet med intervjuguiden testades och reviderades intervjufrågorna flertalet gånger för att de inte skulle

kunna misstolkas. Även översättningen till engelska reviderades en antal gånger för att innebörden av frågorna skulle vara den samma.

Resultatdiskussion

Studiens resultat kommer att diskuteras utifrån tre aspekter som var frekvent återkommande vid intervjuerna och observationerna. Ämnets synlighet, kunskap värd att förmedla och aktiviteter och handlingsmönster. Slutligen kommer även skillnader och likheter länderna imellan att diskuteras.

Relationen mellan läroplan och undervisning

Tydligheten i läroplanen är ett återkommande tema vid intervjuerna av de svenska lärarna. Flera utav lärarna menar att de har svårt att tyda de nationella styrdokumenterna och att de i sin tur leder till att eleverna har svårigheter med att förstå ämnets syfte och innebörd. Anna, Bengt och Doris uttrycker tydligt sitt missnöje med den nya läroplanen och menar att den är alldeles för komplicerad och att den behöver omarbetas och tolkas för att ens vara förståelig. Deras tolkning av läroplanen visar sig sedan i deras undervisning vilket gör att undervisningen inte blir likvärdig utan till viss del bara en praktisk översättning av varje lärares egen tolkning av läroplanen.

Trots svårigheter med att tyda och tolka läroplanen säger både Anna, Bengt och Doris att de använder sig av den när de planerar. Hur ser då undervisningen ut när lärarna säger sig ha svårt att tyda de nationella styrdokumenterna men ändå planerar utifrån dem? Ekberg (2009) menar att idrottsämnet saknar "tillgång till en akademisk kultur" (Ekberg, 2009, s.204) och innehåller flera nivåer med alldeles för många kockar som säger sig veta bäst något som leder till att ämnet får ett diffust innehåll med riktlinjer öppna för tolkning (Ekberg, 2009). Ekbergs resonemang kring idrottsämnet bekräftas även i denna studie, lärarna försöker jobba utifrån diffusa riktlinjer och ämnets innehåll och undervisning till viss del blir upp till varje lärare.

De amerikanska lärarna i sin tur verkade inte ha några större svårigheter med att förstå sina styrdokument och delgav vid intervjuerna inget missnöje i ämnet annat än tidsbristen. Det tycks inte finnas någon problematik kring förståelsen av ämnet eftersom förståelse inte är ett centralt begrepp i physical education utan snarare är något som får stå tillbaka på grund av det primära temat, fysisk aktivitet som genomsyrar ämnet. Erin menar exempelvis att förståelse och ett korrekt utförande av ett specifikt moment är viktigt så länge det inte blir viktigare än att eleverna hela tiden är fysiskt aktiva.

Vad händer då med elevernas förståelse av ämnet då de undervisas av lärare som själva har svårigheter med förståelsen eller inte ens ser värdet i att förstå? Under intervjuerna ställdes bl.a. frågor om hur väl insatta eleverna är i läroplanen och hur mycket de deltar i planering osv. Alla lärare svarade nekande på frågan om eleverna är med och planerar lektioner vilket är i linje med Håkan Larssons (2004) artikel där inflytande för eleverna snarare handlade om val av aktiviteter och inte om möjligheten att påverka ämnet innehåll och form. De tillfrågade lärarna i min studie angav allt ifrån att eleverna har för lite vetskap om läroplanen och hur man planerar till att de är alldeles omogna för att förstå som anledning till varför de inte deltar i planeringen. Eleverna får inte möjligheten att förstå eller möjligheten till att försöka, istället avfärdas de som omogna och oförstående. Lundvall, Meckbach & Thedin Jakobsson (2002)

diskuterar elevers kompetens ur den synvinkeln att man blir bra på det man ägnar mycket tid åt. Detta kan även användas omvänt, man är mindre bra på det man ägnar mindre tid åt. Alltså är det kanske inte så konstigt att eleverna har för lite vetskap om läroplanen och om hur planering i ämnet idrott och hälsa går till, de har aldrig fått möjligheten att försöka utan ständigt blivit avfärdade som okunniga eller omogna.

I en senare artikel menar Meckbach (2004) att intervjuer med lärare har visat att uppdraget i ämnet har förändrats och att detta har medfört ökad synlighet både när det gäller betygsnivåer och kursmål något som verkar gå stick i stäv med resultatet från denna studie. Synligheten må ha ökat men fortfarande finns många elever som inte har en aning om *varför* de har idrott och hälsa eller *vad* de lär sig.

En tydlig problematik som uppstår då visibiliteten i ett skolämne är mindre bra är den kring betyg och bedömning, något som de amerikanska lärarna inte verkar erfa. Tilläggas skall att betygen i physical education mestadels grundar sig på resultat och prestation, alltså mätbara fakta som kan ställas i relation till andras resultat och prestationer. Detta sätt att tänka kring bedömning och undervisning är något Meckbach (2004) menar har förändrats i den svenska skolan och idag är det processen i undervisningen som lyfts fram snarare än prestationen. Detta har i sin tur medfört stor problematik då en process är långt mycket svårare att bedöma än ett resultat. Bengt går så långt och menar att ämnet idrott och hälsa inte skulle behöva några kunskapskrav eftersom de stjälpas mer än de hjälper. Även Christer menar att betygsättning är en olustig del av ämnet då eleverna har svårt att förstå varför de tilldelats ett visst betyg. Doris tycks däremot inte se så stor problematik med betyg och bedömning något hon tror kan bero på sättet hon arbetar på. Självvärdering och elevers egen dokumentation är underlag som används vid bedömning, något Doris menar bidrar till att eleverna själva är medvetna om sin process i ämnet.

Ämnesdiskurser

Frågor kring vilka ämnesdiskurser som dominerar ämnet återkom också vid flera tillfällen, både vid intervjuerna och vid observationerna. Kunskap som är värd att förmedla eller läroobjektet i ämnet tycks för de svenska lärarna vara i linje med de nationella styrdokument, diffusa och svåra att definiera.

Den osäkerhet som Meckbach (2004) beskriver finns hos lärarkåren om hur viktigt ämnet är och vilken kunskap som är värd att förmedla syns tydligt även i denna studie. Bengt lägger exempelvis stor vikt vid att eleverna faktiskt skall ha med sig något när de slutar nian, att de ska känna att det är roligt och viktigt att röra på sig något som Christer inte alls nämner i intervjun. För honom handlar det mer om att eleverna skall kunna reproducera ett visst innehåll och vissa kunskaper och att ju mer de kan reproducera ett innehåll, desto mer har de lärt sig.

Även om det råder en osäkerhet om vilken kunskap som är värd att förmedla hos den svenska lärarkåren tycks de i jämförelse med den amerikanska lärarkåren ändå ha viljan att förmedla något. Både Frank och Erin verkar inte se ämnet physical education som ett kunskapsämne, även om Erin beskriver att sin uppgift som idrottslärare är att försöka få eleverna aktiva genom hela livet innehåller inte hennes, eller någon utav de andra två lärarnas lektioner några kunskaper eller verktyg för att eleverna skall kunna ha en aktiv livsstil utanför skolan. De presenteras ett färdigt koncept med rörelser de ska utföra och aktiviteter som redan är bestämda, allt de skall göra är att göra "rätt" och reproducera den amerikanska idrottskulturen.

Anna verkar vara den av de svenska lärarna som försöker förflytta kunskapsfokus bort från givna aktiviteter och istället fokusera på läroplanens olika mål något som Skolinspektionen rekommenderade efter sin flygande tillsyn från 2010. Vid tillfället för tillsynen hamnade flera av kursplanens mål i skymundan då undervisningen dominerades av vissa aktiviteter något som leder till att bredden som ämnet teoretiskt skall innehålla saknas i praktiken.

I samtalet med lärarna om vilka kunskaper som de tycker är värd att förmedla återkom rörelseglädje, våga prova något nytt och skapa ett bestående intresse för fysisk aktivitet flera gånger, ändå dominerades de observerade lektionerna av aktiviteter som faller under tävling & rangordning och fysisk träning. För vissa elever förmedlas rörelseglädje genom exempelvis bollsporter men för många andra har aktiviteten motsatt effekt. Det omtalade ”smörgåsbordet” av olika aktiviteter lyser på många ställen med sin frånvaro och det som i teorin låter så bra med rörelseglädje och intresse för fysisk aktivitet är svårt att infria i praktiken då aktiviteterna inte är speciellt varierande.

Avsaknade av ett tydligt läroobjekt medför också att eleverna har svårt att veta vad idrottsämnet egentligen *är*. Larsson (2004) menar att konsekvenserna av att det är aktiviteterna som står i undervisningens centrum och inte lärandet blir förödande för eleverna. De har mycket svårt att beskriva vad läroobjektet i ämnet faktiskt är vilket medför att de inte vet vilken kunskap de förväntas ha och hur detta bedöms.

Metodiska former

Aktiviteter och metodiska former är det tredje temat som återkommer i resultatet från både intervjuer och observationer. De amerikanska lärarna arbetade efter ett givet aktivitetsschema där alla aktiviteter var sportrelaterade med fokus på att lära sig att utföra sporterna på ett korrekt sätt. De aktiviteter som dominerade undervisningen hade således stora inslag av tävling och rangordning. Handlingsmönstret för eleverna var också väldigt givet och vid observationerna var eleverna hela tiden på det klara hur de skulle organisera sig eftersom sättet som lektionerna var utformade på sällan eller aldrig förändrades. Franks svar på frågan om planering i ämnet speglar väl hur han tänker kring idrottsämnet som ett levande ämne med olika aktiviteter och handlingsmönster. Han menar att hans planering gällande vilka aktiviteter som används och på vilket sätt att presenterar dem är som ett fungerande maskineri, det fungerar väl och varför ändra på något som fungerar? Detta resultat är i linje med Ekbergs (2009) studie där han menar att eleverna i dagens idrottsundervisning oftast ställs inför en undervisning som innehåller en låg grad av förståelse och hög grad av efterapande. (Ekberg, 2009).

Även hos de svenska lärarna fanns det vissa aktiviteter som dominerade och handlingsmönster som förekom oftare än andra, dock verkar det svenska ”smörgåsbordet” av handlingsmönster ha mer att erbjuda än det amerikanska. Bengt menar exempelvis att han värdesätter elevernas egna tänkande och idériakedom högre än deras förmåga att efterapa ett givet mönster. Han värderade spontanidrott högt och menade att eleverna måste lära sig att bli självdrivande människor som med hjälp av sina egna tankar och idéer hittar nya sätt att utföra idrott på. Något som även Anna håller med om då hon i sin undervisning är väldigt mån om att eleverna hela tiden skall ställa sig själva frågan varför. Hon menar att ifrågasättande är en del utav att utvecklas. Varför spelar vi fotboll eller varför håller vi på med gymnastik är frågor Anna gärna uppmuntrar.

De observerade lektionerna dominerades mycket av aktiviteter som hade inslag av tävling och rangordning, fysisk träning och lek. I likhet med Skolinspektionens flygande tillsyn (2010) innehöll de observerade lektionerna mycket bollsporter och bollekar samt ”regelrätta” sporter och rörelse till musik. Den här dominansen av föreningsidrotterna och dess handlingsmönster menar Sandahl (2005) har mycket att göra med den ”högljudda minoriteten”, alltså de idrottsintresserade eleverna som på sin fritid ägnar sig åt just föreningsidrott.

Skillnader och likheter

Skillnaderna mellan länderna gällande hur lärarna uttalar sig om relationen mellan de nationella styrdokumenterna och undervisningen grundar sig mycket i att de intervjuade lärarna förhåller sig till två skilda styrdokument. De svenska lärarna förhåller sig till en läroplan med relativt stort tolkningsutrymme. Detta tolkningsutrymme skapar en viss otydlighet i ämnet och bidrar till vissa skillnader i undervisningen. Svaren från de amerikanska lärarna visade däremot inga tecken på att de upplever några svårigheter med styrdokumentet. Med tydliga riktlinjer att följa blir tolkningsutrymme mindre, något som kan vara till fördel då ämnet blir tydligare men också vara till nackdel då nytänkande och innovation i ämnet får stå tillbaka.

Gällande ämnesdiskurser fanns flera likheter mellan svaren de svenska lärarna gav och svaren lärarna i USA lämnade. Den ämnesdiskurs som dominerar i båda länderna är aktivitetsdiskursen men ämnet physical education är mer ”sportdominerat” än den svenska motsvarigheten. En anledning skulle kunna vara den amerikanska sportkulturen som även sätter sin prägel på skolan och idrottsämnet. De metodiska formerna som lärare i USA använde präglas också av den amerikanska sportkulturen där rörelser skall utföras på ett visst korrekt sätt medan idrottsämnet i Sverige idag har rört sig bort från idrottsrörelsen (Sandahl, 2005). Dock finns det fortfarande drag av idrottsrörelsen kvar i ämnet vilket medför att vissa metodiska former är mer förekommande än andra, metodiska former som också förekommer i undervisningen i USA.

Slutsatser och implikationer

Studiens resultat i relation till tidigare forskning i ämnet visar att viss problematik kring diskrepansen mellan realiseringsarenan och implementeringsarenan samt ämnesdiskurser i idrottsämnet kvarstår. Något som i sin tur får praktiska konsekvenser i undervisningen då diffusa riktlinjer kräver att varje undervisande lärare i idrottsämnet måste värdera riktlinjerna utifrån sitt eget sätt att tänka kring ämnet.

Någon som studien inte avsåg att visa men ändå tydliggjordes var lärarnas syn på eleverna. Hur lärarna ser på eleverna genomsyrar ämnet och undervisningen i allt från läroplanens tydlighet till ämnesdiskurser och till genomförande. Eleverna beskrivs ibland som för omogna eller för dåligt insatta i verksamheten för att kunna vara med utforma den, men hur ska elever kunna bli mogna nog eller tillräckligt insatta i verksamheten om de aldrig får chansen? En elev som bara blir presenterad för en färdig rörelse att efterapa kommer sällan med egna förslag om alternativa tillvägagångssätt för miljön kring honom eller henne bjuder inte in till reflektion eller ifrågasättande. Men den typen av undervisning blir eleverna kuggar i ett kugghjul och kommer med all sannorlikhet ha svårt att själva agera för sitt eget fysiska välmående i framtiden. De har ju alltid blivit matade med vad de ska göra och på vilket sätt det skall utföras och helt plötsligt måste de agera helt själva.

Resultatet från intervjuerna och observationerna i USA ger oss en hint om hur ett system med enbart fokus på resultat och prestation ser ut. Eleverna ses endast som kuggar i ett kugghjul och kan inte reflektera eller tänka själva. Problematik kring visibilitet och läroobjekt finns inte i samma utsträckning som i Sverige då ämnet bara handlar om att vara så fysiskt aktiv som möjligt och aldrig om kunskapen varför fysisk aktivitet är viktigt. Resultatet blir således att rörelseglädjen och det bestående intresset för fysisk aktivitet aldrig får förutsättningar att skapas för att graden av fysisk aktivitet under lektionstid alltid skall hållas hög.

Komplexiteten med studiens resultat som tidigare forskning också uppmärksammat är att idrottsämnet med alla dess nivåer och olika intressenter gör att förändringsarbetet är en svår båt att ro då alla ombord ror åt de håll de själva anser vara bäst. På alla areonor som Ekberg (2009) talar om och på de nivåer Sandahl (2002) benämner finns personer och organisationer som alla vill vara med och påverka idrottsämnet, men utan någon typ av enighet kommer inga förändringar ske. Svårigheterna kring ämnets utformning i nationella styrdokument tillsammans med synen på våra elever som tänkande, självdrivande och agerande individer borde ses över. Detta för att förändra synen på det mångtydiga och omdiskuterande ämne vi idag kollektivt benämner idrott och hälsa men som i praktiken är allt annat än ett samlat och likvärdigt ämne.

Referenser

- Annerstedt, C., Peitersen, B. & Rønholt, H. (2001). *Idrottsundervisning: ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare.
- Carlgren, I. & Marton, F. (2000). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag
- Chabbott, C., & Elliott, E. J. (2003). *Understanding Others, Educating Ourselves: Getting more from International Comparative Studies in Education*. Washington, DC: National Academic Press.
- Ekberg, J. (2009). *Mellan fysisk bildning och aktivering: en studie av ämnet idrott och hälsa i skolår 9*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2009. Malmö.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Engström, L-M., & Redelius, K. (2002). Pedagogiska perspektiv på idrott. I L.-M. Engström, & K. Redelius (Red.), *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS.
- Esaiasson, P., Giljam, M., Oscarsson, H., & Wägnerud, L. (2007). *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Upplaga 3(1). Stockholm: Nordstedts juridik.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, H. (2004). Idrott och hälsa – vad är det? *Svensk Idrottsforskning*, 13(4), 38-41.
- Larsson, H. & Meckbach, J. (red) (2012). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. (2 uppl.) Stockholm: Liber.
- Larsson, H. & Fagrell, B. (2010). *Föreställningar om kroppen: kropp och kroppslighet i pedagogisk praktik och teori*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Lundvall, S., Meckbach, J., & Thedin Jacobsson, B. (2002). Lärarnas syn på ämnet idrott och hälsa. Ett ämne i förändring? *Svensk Idrottsforskning*, 11(3), 17-20.
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*(2011). Hämtad 2013-09-12 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575
- Meckbach, J. (2004). Ett ämne i förändring! – lärares reflektioner över ämnet idrott och hälsa i grundskolan. *Svensk Idrottsforskning*, 13(4), 27-32.

- Peitersen, B. (2001) Metoder i ett pedagogiskt och didaktiskt universum. I Annerstedt, C., Peitersen, B. & Rønholt, H. *Idrottsundervisning: ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Multicare.
- Regeringens proposition 2008/09:87* Riksdagen, hämtad 2013-09-12 från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-20080987-Tydligare-mal-_GW0387/?text=true
- Ryen, A (2004). *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber
- Sandahl, B. (2002). Mellan teori och verklighet – Idrottsämnet i grundskolan. *Svensk Idrottsforskning*, 11(3), 12-16.
- Sandahl, B. (2005). *Ett ämne för alla?: normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2005. Stockholm.
- Skolinspektionen (2010) *Mycket idrott och lite hälsa: Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtad 2013-09-12 från <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Regelbunden-tillsyn/flygande%20tillsyn/rapportering-flygande-tillsyn.pdf>
- Skolverket (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU-03). Idrott och hälsa, ämnes- rapport till rapport 253*. Stockholm: Skolverket.
- Quennerstedt, M. (2006). *Att lära sig hälsa*. Diss. Örebro : Örebro universitet, 2006. Örebro.
- Vetenskapsrådet (u.å). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2012-10-18 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1

Brev till North Hagerstown High School

Hi,

My name is Liza Larsson and I'm 24 years old. I'm from Sweden and I study at University of Gothenburg to become a teacher in Physical Education. I am currently attending my final year and will be writing my final essay this spring on Physical Education in Maryland compared to Physical Education in Sweden. In this comparative study I will use three questions to structure the research. The first question is *how* and focuses on the actual lesson and its contents. What kind of activities and what kind of principles used? The second question is *what* and focuses on the national standards and the final question is *why* and focuses on assessment and grading. I will interview four teachers in Physical Education in Maryland and four teachers in Sweden. I will also observe lessons in Physical Education to get a wider understanding of the subject.

I will be in Hagerstown, MD between April 3rd and April 24th and my hopes are to find four high schools in the Hagerstown-area where I can do my research and who are willing to be a part of this exchange. Hopefully I will do my research on your school!

If you have any questions, please feel free to contact me! (See contact information below)

Hope to hear from you soon!

Kind Regards, Liza Larsson

Liza Larsson
guslizla@student.gu.se
+46 708 705636

Bilaga 2

Intervjuguide

Ålder?

Kön?

Antal år som verksam lärare?

TEMA 1 – Vad?

Eventuella terminsplaneringar inkluderas och samtalas kring.

1. Hur arbetar du med nationella styrdokument i samband med planering?
2. Hur ser din terminsplanering i ämnet ut?
3. Vilka moment ingår i din terminsplanering? Utveckla

TEMA 2 – Hur?

4. Hur delaktiga är elever i terminsplanering och lektionsplanering?
5. Hur skulle du beskriva ditt arbetssätt som lärare/Hur undervisar du i ämnet idrott och hälsa? Utveckla.
6. Hur arbetar du med inläring i ämnet?
7. Hur instruerar du elever?

TEMA 3 – Varför?

8. Hur ser du på bedömning i idrott och hälsa? Vad är det som bedöms?
9. Använder du någon typ av dokumentation? Utveckla.
10. Hur ser du på självvärdering? Används det?
11. Vilka typer av underlag använder du för betygssättning? Utveckla
12. Hur ser du på kunskapskraven i ämnet?
13. Hur diskuteras styrdokumenterna med eleverna?
14. Hur känner du inför betygssättning i ämnet? (Ev. i jämförelse med annat skolämne?)

Interview guide

Age?

Gender?

How long have you been teaching PE?

THEME 1 – What?

1. How do you work with national standards when planning PE?
2. Do you plan your lessons before the semester starts? Exemplify!
3. What kind of themes do you include in your lessonplans?

THEME 2 – How?

4. Do students take part in planning lessons?
5. How would you describe your way of teaching PE?
6. Where do you stand when it comes to *learning* in PE?
7. How do you instruct your students?

THEME 3 – Why?

8. What do think about assessment in PE? What are you assessing?
9. Do you use some kind of documentation? Explain!
10. What do you think about self-assessment in PE? Do you use it?
11. What do you base your grades on? Explain!
12. What do you think about the gradingsystem in PE?
13. Do you discuss the national standards in PE with your students? How?
14. How do you feel when it comes to grading students in PE?

Bilaga 4

Observationsschema

Datum: _____

Varje fråga graderas. 1 = förekommande 2 = mest förekommande 0 = icke förekommande

1. Val av aktivitet: _____

Tävling & rangordning	Utmaning	Uttryck
Färdighetstr.	Rörelse- o konc. tr	Fysisk tr.
Lek o rekreation	Rörelse till musik	Naturmöte

Kommentarer: _____

2. Handlingsformer för undervisaren

Instruktion (muntlig)	Förevisning (praktisk)
Samtal/vägledning	Bedöma (muntligt/skriftligt el. praktiskt)

Kommentarer: _____

3. Handlingsformer för eleven

Röra sig	Diskutera/bedöma	Öva	Prestera
Undersöka	Komma m. idéer	Avtala/besluta	Träna
Att bedöma	Att framställa		

Kommentarer: _____

4. Sociala former

Lag- eller klassorganisation

Grupporganisation

Partnerorganisation

Enskilt arbete

Kommentarer: _____

5. Inlärningsformer

Induktiv el. deduktiv

Analytisk el. syntetisk

Formell el. funktionell

Del- el. helhet

Abstrakt el. konkret

Progression/regression

Kommentarer: _____

Hur många olika aktiviteter?

Lektionslängd:

Antal deltagare:

Antal frånvarande: